

ONTWERPVOORSTELLEN VAN DE CONFERENTIE OVER DE TOEKOMST VAN EUROPA

1. " <u>Klimaatverandering en milieu</u> "	2
2. " <u>Gezondheid</u> "	7
3. " <u>Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid</u> "	11
4. " <u>De EU in de wereld</u> "	20
5. " <u>Waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid</u> "	27
6. " <u>Digitale transformatie</u> "	31
7. " <u>Europese democratie</u> "	36
8. " <u>Migratie</u> "	44
9. " <u>Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport</u> "	47

"Klimaatverandering en milieu"

1. Voorstel: landbouw, voedselproductie, biodiversiteit en ecosystemen, verontreiniging

Doel: Veilige, duurzame, rechtvaardige, uit klimaat oogpunt verantwoorde en betaalbare voedselproductie die voedselzekerheid waarborgt met inachtneming van de duurzaamheidsbeginselen, het milieu, de bescherming van biodiversiteit en van ecosystemen:

Maatregelen:

1. Het begrip "groene en blauwe economie" vooropstellen door effectieve, milieu- en klimaatvriendelijke landbouw en visserij in de EU en wereldwijd te bevorderen, met inbegrip van biologische landbouw en andere vormen van innovatieve en duurzame landbouw, zoals verticale landbouw, die het mogelijk maken meer voedsel te produceren met minder productiemiddelen en tegelijkertijd de emissies en milieueffecten te verminderen, maar toch een hoge productiviteit en voedselzekerheid garanderen (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 1, 2 en 10; Panel 2 – aanbeveling nr. 4)
2. Heroriëntering van de subsidies naar biologische landbouw en duurzame landbouw die voldoet aan duidelijke milieunormen en helpen de mondiale klimaatdoelstellingen te realiseren, en versterking van de maatregelen om dit te stimuleren (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 1 en 12)
3. Toepassing van de beginselen van de circulaire economie in de landbouw en bevordering van maatregelen tegen voedselverspilling (debat in de werkgroep, meertalig digitaal platform)
4. Het gebruik van chemische pesticiden en meststoffen aanzienlijk verminderen, overeenkomstig de bestaande doelstellingen en tegelijkertijd de voedselzekerheid blijven waarborgen, en ondersteuning van onderzoek naar de ontwikkeling van duurzamere en op de natuur gebaseerde alternatieven (Panel 3 – aanbeveling nr. 10, debat in de werkgroep)
5. Invoering van een certificering van koolstofverwijderingen, op basis van een robuuste, solide en transparante koolstofboekhouding (discussie in de plenaire vergadering)
6. Meer onderzoek en innovaties, onder meer op het gebied van technologische oplossingen voor duurzame productie, plantenresistentie en precisielandbouw, en meer communicatie, adviesystemen en opleidingen voor en door agrariërs (Panel 3 – aanbeveling nr. 10, debat in de werkgroep, discussie in de plenaire vergadering)
7. Uitbanning van sociale dumping en bevordering van een rechtvaardige en groene transitie naar betere banen in de landbouwsector, met hoogwaardige veiligheids-, gezondheids- en arbeidsomstandigheden (debat in de werkgroep)
8. Aanpak van aspecten als het gebruik van plastic in landbouwfolie en manieren om het waterverbruik in de landbouw te verminderen (MDP)
9. Gericht fokken en gerichte vleesproductie met de nadruk op dierenwelzijn en duurzaamheid, met gebruikmaking van maatregelen zoals duidelijke etikettering, strenge en gemeenschappelijke normen voor de veehouderij en het vervoer van dieren, versterking van het verband tussen fokken en voederen (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 16 en 30)

2. Voorstel: landbouw, voedselproductie, biodiversiteit en ecosystemen, verontreiniging

Doel: Bescherming en herstel van de biodiversiteit, het landschap en de oceanen, en uitbanning van verontreiniging

Maatregelen:

1. Creatie, herstel, beter beheer en uitbreiding van beschermde gebieden – voor het behoud van de biodiversiteit (Aanbeveling van het Franse NCP, Panel 3 – aanbeveling nr. 11)
2. Instellen van een dwang- en beloningssysteem voor het aanpakken van vervuiling op basis van het beginsel dat de vervuiler betaalt, dat ook moet worden ingebed in belastingmaatregelen, in combinatie met meer bewustmaking en stimulansen (Panel 3 – aanbeveling nr. 32, aanbeveling van het Franse NCP, discussie in de plenaire vergadering)
3. Toewijzen van een grotere rol aan gemeenten bij stadsplanning en optrekken van nieuwe gebouwen ter ondersteuning van blauw-groene infrastructuur, voorkoming en stopzetting van verdere bodemafdekking en verplichte groene ruimten in geval van nieuwe bouwwerken met het oog op de bevordering van de biodiversiteit en van stadsbossen (Panel 3 – aanbeveling nr. 5, Panel 1 – aanbeveling nr. 18, aanbeveling van het Franse NCP)
4. Insecten beschermen, met name inheemse en bestuivende insecten, onder meer door bescherming tegen invasieve soorten en betere handhaving van de bestaande regelgeving (Panel 1 –aanbeveling nr. 18)
5. Ondersteuning van herbebossing en bebossing, inclusief bossen die verloren zijn gegaan door bosbranden, handhaving van verantwoord bosbeheer en ondersteuning van een beter gebruik van hout ter vervanging van andere materialen Vaststelling van bindende nationale streefcijfers voor herbebossing met inheemse bomen en lokale flora in alle EU-lidstaten, rekening houdend met de verscheidenheid aan nationale situaties en bijzonderheden (Panel 3 – aanbeveling nr. 14, Panel 1 – aanbeveling nr. 18)
6. Handhaving en uitbreiding van het verbod op kunststoffen voor eenmalig gebruik (MDP)
7. Bescherming van waterbronnen en bestrijding van de verontreiniging van oceanen en rivieren, onder meer door verontreiniging door microplastics te onderzoeken en te bestrijden, en door de bevordering van milieuvriendelijke scheepvaart middels gebruikmaking van de beste beschikbare technologieën en totstandbrenging van onderzoek en financiering vanuit de EU gericht op alternatieve maritieme brandstoffen en technologieën (meertalig digitaal platform, debat in de werkgroep)
8. Beperking van de lichtvervuiling (debat in de werkgroep)

3. [Voorstel: Klimaatverandering, energie, vervoer](#)

Doel: De Europese energiezekerheid vergroten en energieonafhankelijkheid voor de EU bereiken, en tegelijkertijd zorgen voor een rechtvaardige transitie en de Europese bevolking voorzien van voldoende, betaalbare en duurzame energie. De klimaatverandering aanpakken, met de EU als wereldleider op het gebied van duurzaam energiebeleid, en eerbiediging van de mondiale klimaatdoelstellingen:

Maatregelen:

1. Verwezenlijking en waar mogelijk versnelling van de groene transitie, met name door meer te investeren in hernieuwbare energie, teneinde de externe energieafhankelijkheid te verminderen en zonder daarbij de rol van lokale en regionale overheden in de groene transitie uit het oog te verliezen (debat in de werkgroep)

2. In het energiebeleid rekening houden met de geopolitieke en veiligheidsimplicaties van alle energieleveranciers uit derde landen, met inbegrip van de mensenrechten, het ecologische aspect en goed bestuur en de rechtsstaat (debat in de werkgroep)
3. Vermindering van de afhankelijkheid van olie- en gasinvoer door middel van energie-efficiëntieprojecten, ondersteuning van betaalbaar openbaar vervoer, een hogesnelheidsspoor- en vrachtnetwerk, uitbreiding van de voorziening met schone en hernieuwbare energie (Panel 4 – aanbeveling nr. 2, Panel 1 – aanbeveling nr. 10, aanbevelingen van de Franse en Duitse NCP's)
4. Verbetering van de kwaliteit en interconnectiviteit, waarborging van onderhoud en transformatie van de elektrische infrastructuur en elektriciteitsnetten teneinde de veiligheid te vergroten en de overgang naar hernieuwbare energiebronnen mogelijk te maken (Panel 1 – aanbeveling nr. 10, discussie in de werkgroep)
5. Investeren in technologieën voor hernieuwbare energieproductie, zoals efficiënte productie en efficiënt gebruik van groene waterstof, met name in sectoren die moeilijk te elektrificeren zijn (Panel 3 – aanbeveling nr. 31, debat in de werkgroep)
6. Investeren in het verkennen van nieuwe milieuvriendelijke energiebronnen en opslagmethoden en, totdat tastbare oplossingen zijn gevonden, extra investeringen in bestaande optimale oplossingen voor energieproductie en -opslag (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 9 en 31)
7. CO₂-filters verplicht stellen voor fossiele-energiecentrales en financiële steun verlenen aan lidstaten die niet over de financiële middelen beschikken om CO₂-filters te implementeren (Panel 3 – aanbeveling nr. 29)
8. Zorgen voor een rechtvaardige transitie waarbij werknemers en banen beschermd worden, door toereikende financiering voor de transitie en verder onderzoek, door een hervorming van het belastingstelsel, met eerlijkere belastingheffing en maatregelen tegen belastingfraude, en door te zorgen voor een inclusieve governanceaanpak in de beleidsvorming op alle niveaus (bijv. ambitieuze maatregelen voor omscholing/bijsscholing, sterke sociale zekerheid, openbare dienstverlening in handen laten van de overheid, bescherming van de regelgeving inzake gezondheid en veiligheid op het werk) (discussie in de plenaire vergadering, debat in de werkgroep, meertalig digitaal platform)
9. Invoering van een investeringspakket voor klimaatvriendelijke technologieën en innovaties, dat moet worden gefinancierd met klimaatgerelateerde invoertarieven en klimaatgerelateerde koolstofaanpassingsheffingen (aanbeveling van het Duitse NCP)
10. Na een overgangperiode mogen fossiele brandstoffen niet langer worden gesubsidieerd en mag er geen financiering zijn voor traditionele gasinfrastructuur (debat in de werkgroep)
11. Het leiderschap van de EU versterken en een grotere rol en verantwoordelijkheid opnemen ter bevordering van ambitieuze klimaatactie, een rechtvaardige transitie en steun voor het aanpakken van verlies en schade, in een internationaal kader waarbij de Verenigde Naties centraal staan (aanbeveling van het Nederlandse NCP, debat in de werkgroep)

4. [Voorstel: Klimaatverandering, energie, vervoer](#)

Doel: Het bieden van hoogwaardige, moderne, groene en veilige infrastructuur, waarbij connectiviteit wordt gewaarborgd, ook die van plattelands- en eilandgebieden, met name door middel van betaalbaar openbaar vervoer:

Maatregelen:

1. Ondersteuning van het openbaar vervoer en ontwikkeling van een Europees openbaarvervoersnetwerk, in het bijzonder in plattelands- en eilandgebieden, dat efficiënt, betrouwbaar en betaalbaar is, met extra stimulansen voor het gebruik van openbaar vervoer (Panel 3 – aanbeveling nr. 36, Panel 4 – aanbeveling nr. 2)
2. Investeren in hogesnelheidstreinen en nachttreinen en vaststelling van uniforme normen voor milieuvriendelijke spoorwegtechnologie in Europa, om een geloofwaardig alternatief te bieden en de mogelijkheid te faciliteren om kortereafstandsvluchten te vervangen en te ontmoedigen (debat in de werkgroep, meertalig digitaal platform)
3. Bevordering van de aankoop en het (gedeelde) gebruik van elektrische voertuigen – rekening houdend met de betaalbaarheid voor huishoudens – die voldoen aan een behoorlijke norm inzake levensduur van de batterij, alsmede investeringen in de noodzakelijke oplaadinfrastructuur en in de ontwikkeling van andere niet-vervuilende technologieën voor voertuigen waarvan de elektrificatie moeilijk te verwezenlijken is (Panel 3 – aanbeveling nr. 38)
4. Ontwikkeling van de connectiviteit inzake snel internet en snelle mobiele netwerken in plattelands- en eilandgebieden (Panel 3 – aanbeveling nr. 36)
5. Verbetering van de bestaande vervoersinfrastructuur uit ecologisch oogpunt (Panel 3 – aanbeveling nr. 37)
6. Verplicht stellen van stadsontwikkelingsprogramma's voor groenere steden met lagere emissies, met specifieke autovrije zones in steden, zonder schade te berokkenen aan winkelzones (Panel 3 – aanbeveling nr. 6)
7. Verbetering van de infrastructuur voor fietsen en meer rechten en betere rechtsbescherming voor fietsers en voetgangers, ook in geval van ongevallen met gemotoriseerde voertuigen, met waarborging van de verkeersveiligheid en aanbidding van training over de verkeersregels (Panel 3 – aanbeveling nr. 4)
8. Regulering van de winning van cryptovaluta, die een enorme hoeveelheid elektriciteit verbruiken (MDP)

5. [Voorstel: duurzame consumptie, verpakkingen en productie](#)

Doel: Verbetering van het gebruik en het beheer van materialen binnen de EU, om meer circulair, autonoom en minder afhankelijk te worden. Opbouw van een circulaire economie door het bevorderen van duurzame EU-producten en -productie. Ervoor zorgen dat alle producten die in de EU in de handel worden gebracht, voldoen aan gemeenschappelijke milieunormen van de EU:

Maatregelen:

1. Strengere en geharmoniseerde productienormen binnen de EU en een transparant etiketteringssysteem voor alle producten die op de EU-markt worden verkocht met betrekking tot hun duurzaamheids-/ecologische voetafdruk, alsmede hun levensduur, door middel van een QR-code en een ecoscore, of het digitale productpaspoort (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 8, 13, 20 en 21, Panel 1 – aanbeveling nr. 16, Panel 4 – aanbeveling nr. 13)
2. Herziening van de mondiale toeleveringsketens, ook in de landbouwproductie, om de afhankelijkheid van de EU te verminderen en de ketens te verkorten (MDP)

3. Afval verder voorkomen door doelstellingen te bepalen voor preventie en hergebruik en kwaliteitsnormen in te voeren voor afvalsorteerdersystemen (debat in de werkgroep, aanbeveling van het Franse NCP)
4. Geleidelijke afschaffing van niet-duurzame verpakkingsvormen, regulering van milieuveilige verpakkingen en voorkoming van de verspilling van materiaal in verpakkingen, door middel van financiële stimulansen en sancties, en investeringen in het onderzoek naar alternatieven (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 15 en 25, Panel 1 – aanbevelingen nr. 12, Panel 4 – aanbeveling nr. 16)
5. Invoering van een statiegeldregeling voor verpakkingen in de hele EU en geavanceerde normen voor containers (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 22 en 23, meertalig digitaal platform)
6. Opstarten van een EU-kennisplatform over het stimuleren van langdurig en duurzaam gebruik en over de “reparatie” van producten, met inbegrip van informatie hierover die afkomstig is van consumentenverenigingen (Panel 3 – aanbeveling nr. 20)
7. Invoering van maatregelen om vroege of voortijdige (waaronder ingecalculeerde) veroudering tegen te gaan, te zorgen voor langere garanties, een recht op herstel te bevorderen en te zorgen voor de beschikbaarheid en toegankelijkheid van compatibele reserveonderdelen (Panel 3 – aanbeveling nr. 20, aanbevelingen van de Franse en Duitse NCP's, Panel 1 – aanbeveling nr. 14)
8. Een markt tot stand brengen voor secundaire grondstoffen, eventueel met invoering van verplichte percentages gerecycleerd materiaal, en ontmoedigen van het gebruik van primaire grondstoffen (discussie in de werkgroep)
9. Snelle uitvoering van een ambitieuze strategie voor duurzaam textiel en instelling van een mechanisme om ervoor te zorgen dat de consumenten zeker kunnen zijn dat het product voldoet aan duurzaamheidscriteria (Panel 3 – aanbeveling nr. 28, debat in de werkgroep)
10. Invoering van EU-maatregelen om consumenten in staat te stellen en te stimuleren om producten langer te gebruiken (Panel 3 – aanbeveling nr. 20)
11. Verhoging van de milieunormen en handhaving van de regelgeving met betrekking tot de uitvoer van afval, zowel binnen de EU als naar derde landen (Panel 4 – aanbeveling nr. 15, meertalig digitaal platform)
12. Vaststelling van maatregelen ter beperking van de reclame voor producten die schade berokkenen aan het milieu, met invoering van een verplichte disclaimer voor producten die bijzonder schadelijk zijn voor het milieu (Panel 3 – aanbeveling nr. 22)
13. Strengere productienormen en eerlijke arbeidsomstandigheden in de hele productie- en waardeketen (Panel 3 – aanbeveling nr. 21)

6. Voorstel: voorlichting, bewustmaking, dialoog en leefstijl

Doel: Bevordering van kennis, bewustzijn, educatie en dialoog met betrekking tot milieu, klimaatverandering, energieverbruik en duurzaamheid:

Maatregelen:

1. Het opzetten van een interactief platform met op feitelijke juistheid gecontroleerde informatie, met regelmatig bijgewerkte en diverse wetenschappelijke milieu-informatie (Panel 3 – aanbeveling nr. 33)

2. Ondersteuning van voorlichtingscampagnes over milieubewustzijn, met inbegrip van een langlopende campagne van de EU voor een duurzame consumptie en leefstijl (aanbevelingen van de Duitse, Nederlandse en Franse NCP's, Panel 3 – aanbeveling nr. 7)
3. Bevordering en facilitering van dialoog en overleg tussen alle besluitvormingsniveaus, met name met jongeren en op lokaal niveau (aanbevelingen van de Duitse, Nederlandse en Franse NCP's, Panel 3 – aanbevelingen nrs. 27 en 35, discussie in de plenaire vergadering)
4. Opstelling door de EU, met de hulp van de lidstaten, van een gemeenschappelijk Europees handvest voor milieukwesties en ter bevordering van het milieubewustzijn bij alle burgers (Panel 3 – aanbeveling nr. 7)
5. Het aanbieden van educatieve cursussen en lesmateriaal voor iedereen, om de kennis over klimaat en duurzaamheid te vergroten en een leven lang leren over milieuthema's mogelijk te maken (Panel 1 – aanbevelingen nrs. 15 en 35, Panel 3 – aanbeveling nr. 24, debat in de werkgroep)
6. Voedselproductie en bescherming van de biodiversiteit opnemen als thema's in het onderwijs, met inbegrip van het voordeel van onbewerkte ten opzichte van bewerkte levensmiddelen, en bevordering van schooltuinen, subsidiëring van stadstuinprojecten en verticale landbouw. Overwegen om van biodiversiteit een verplicht vak te maken op school en het bewustzijn over biodiversiteit te vergroten door middel van mediacampagnes en "wedstrijden" met prijzen overall in de EU (wedstrijden op het niveau van de lokale gemeenschap) (Panel 3 – aanbeveling nr. 5, Panel 1 – aanbeveling nr. 18)
7. Versterking van de rol en het optreden van de EU op het gebied van milieu en onderwijs, door een uitbreiding van de bevoegdheid van de EU op het gebied van onderwijs met betrekking tot klimaatverandering en milieu en door meer gebruik te maken van besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid over onderwerpen die van Europees belang zijn, zoals milieu (aanbevelingen van de Nederlandse en Franse NCP's)
8. Bevordering van een plantaardig dieet met het oog op de bescherming van het klimaat en het behoud van het milieu (MDP)

"Gezondheid"

7. Voorstel – Gezonde voeding en een gezonde levensstijl¹

Doel: Ervoor zorgen dat alle Europeanen toegang hebben tot voorlichting over gezonde voeding en tot gezonde en betaalbare levensmiddelen, omdat dit essentieel is voor een gezonde levensstijl

Maatregelen:

1. Het vaststellen van minimumnormen voor voedselkwaliteit en de traceerbaarheid van levensmiddelen, en er in dat kader onder meer voor zorgen dat antibiotica en andere diergeneesmiddelen niet meer preventief worden gebruikt, maar dat het gebruik ervan wordt beperkt tot het absolute minimum dat nodig is om de gezondheid en het welzijn van dieren te beschermen, en ervoor zorgen dat de controles in dit verband worden aangescherpt. [#²3, #17]

---

¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #3, #17, #18, #19.

² # = Aanbeveling Europees burgerpanel.

2. Mensen van jongs af aan gezonde gewoonten aanleren en ze aansporen tot het maken van gezonde keuzes door ongezonde bewerkte levensmiddelen te belasten en informatie over de gezondheidseigenschappen van levensmiddelen inzichtelijk te maken; met het oog hierop een Europees scoresysteem voor bewerkte levensmiddelen invoeren, op basis van onafhankelijke wetenschappelijke kennis, evenals een etiket voor het gebruik van hormonale en hormoonontregelende stoffen bij de productie van levensmiddelen; in dit verband de controle en handhaving van de bestaande regels versterken en overwegen deze aan te scherpen. [#18, #19, werkgroep]
3. De dialoog met spelers uit de voedselketen, van productie tot verkoop, bevorderen met het oog op maatschappelijk verantwoord ondernemerschap met betrekking tot gezonde voeding. [#19 werkgroep]
4. Op EU-niveau stimulansen bieden voor het verstrekken van gezond, gevarieerd en betaalbaar voedsel in voor het publiek bestemde instellingen zoals schoolkantines, ziekenhuizen of verpleeghuizen en ervoor zorgen dat daarvoor financiering beschikbaar is. [#3, plenaire vergadering, werkgroep]
5. Investeren in onderzoek naar de effecten van antibioticagebruik en van hormonale en hormoonontregelende stoffen op de menselijke gezondheid. [#17, #18]

8. [Voorstel – Een sterker zorgstelsel](#)³

Doel: De veerkracht en kwaliteit van onze zorgstelsels verbeteren

Maatregelen:

1. Een Europese ruimte voor gezondheidsgegevens tot stand brengen, waardoor de uitwisseling van gezondheidsgegevens kan worden vergemakkelijkt; medische dossiers zouden – op vrijwillige basis – via een individueel elektronisch EU-gezondheidspaspoort beschikbaar kunnen worden gesteld, met inachtneming van de regels voor gegevensbescherming. [#41, werkgroep]
2. Zorgen voor adequate arbeidsvoorwaarden, met name via krachtige collectieve onderhandelingen, ook met betrekking tot lonen en werkregelingen, en harmonisering van opleidings- en certificeringsnormen voor zorgpersoneel; er moeten netwerk- en uitwisselingsprogramma's worden ontwikkeld, zoals Erasmus voor medische faculteiten, met name om bij te dragen tot de ontwikkeling van vaardigheden. Om ervoor te zorgen dat talentvolle mensen in Europa blijven en jonge professionals hun kennis kunnen verbreden en werkervaring kunnen opdoen, moeten er EU-uitwisselingsprogramma's worden opgezet om ervoor te zorgen dat de grootste talenten op het gebied van biowetenschappen niet naar derde landen vertrekken. [#39, werkgroep]
3. Strategische autonomie op EU-niveau waarborgen om te voorkomen dat we afhankelijk worden van derde landen voor geneesmiddelen (met name werkzame bestanddelen) en medische hulpmiddelen (waaronder grondstoffen); meer bepaald zou er op EU-niveau een lijst van essentiële en prioritaire geneesmiddelen en behandelingen alsook innovatieve geneesmiddelen en behandelingen (zoals biotechnologische oplossingen) moeten worden opgesteld met behulp

---

³ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #39, #40, #41, #42, #43, #49, NL1, NL2, #51.

van bestaande Europese agentschappen en HERA, om de beschikbaarheid hiervan voor de burgers te garanderen. Overwogen gecoördineerde strategische voorraden aan te leggen in de hele EU. Artikel 4 VWEU aldus wijzigen dat gezondheid en gezondheidszorg behoren tot de gedeelde bevoegdheden van de EU en de EU-lidstaten, om op die manier de noodzakelijke gecoördineerde langetermijnmaatregelen op het niveau van de Unie mogelijk te maken [#40, #49, NL 2⁴, plenaire vergadering, werkgroep]

4. Het verder ontwikkelen, coördineren en financieren van bestaande onderzoeks- en innovatieprogramma's op het gebied van gezondheid, zonder dat andere programma's op het gebied van gezondheid worden ondermijnd, waaronder de Europese referentienetwerken, aangezien zij de basis vormen voor de ontwikkeling van zorgnetwerken voor bijzonder gespecialiseerde en complexe behandelingen. [#42, #43, werkgroep]
5. Investeren in zorgstelsels, met name openbare en non-profitstelsels, infrastructuur en digitale gezondheid en ervoor zorgen dat zorgverleners de beginselen van volledige toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van diensten eerbiedigen; op deze manier verzekeren dat middelen niet wegvloeien naar zorginstellingen met winstoogmerk die weinig rekening houden met het algemeen belang. [#51, WG]
6. De lidstaten sterk aanbevelen om te investeren in doeltreffende, toegankelijke, betaalbare, hoogwaardige en veerkrachtige zorgstelsels, met name in de context van het Europees Semester. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor de volksgezondheid tonen de noodzaak aan van verdere ontwikkeling van veerkrachtige gezondheidsstelsels en solidariteitsmechanismen. [#51, werkgroep]

9. [Voorstel – Een bredere interpretatie van gezondheid](#)⁵

Doel: Een holistische benadering van gezondheid hanteren die verder gaat dan ziekte en de genezing daarvan, met de nadruk op gezondheidsgelletterdheid en preventie, en het bevorderen van een algemeen begrip van de uitdagingen waar mensen met een ziekte of handicap mee worden geconfronteerd, in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering, die als horizontaal en fundamenteel beginsel deel moet uitmaken van alle EU-beleidsmaatregelen

Maatregelen:

1. Zorgen voor meer inzicht in geestelijke gezondheidsproblemen en manieren om dergelijke problemen tegen te gaan, vanaf de vroege kinderjaren en door vroegtijdige diagnose, waarbij wordt voortgebouwd op in de hele EU ontwikkelde optimale werkwijzen, die eenvoudig moeten kunnen worden geraadpleegd via het gezondheidsportaal voor goede praktijken. Om de kennis hierover te vergroten te vergroten, zouden EU-instellingen en belanghebbenden evenementen moeten organiseren voor de uitwisseling van optimale werkwijzen en hun leden moeten helpen deze onder hun eigen kiezers te verspreiden. Er moet een EU-actieplan inzake geestelijke gezondheid worden ontwikkeld met daarin een langetermijnstrategie voor geestelijke gezondheid, waarin onder meer aandacht wordt besteed aan onderzoek, aan de beschikbaarheid van hulpverleners op het gebied van geestelijke gezondheidszorg (onder meer voor minderjarigen) en aan de organisatie, in de nabije toekomst, van een speciaal Europees Jaar van de geestelijke gezondheid. [#44, #47, werkgroep]

⁴ Aanbeveling nationaal burgerpanel.

⁵ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #44, #45, #46, #47, #50.

2. Op EU-niveau een onderwijsprogramma inzake gezonde leefgewoonten ontwikkelen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan seksuele voorlichting. Een dergelijk programma zou gericht moeten zijn op zowel een gezonde levensstijl als op milieubescherming en hoe daardoor een bijdrage geleverd kan worden aan het voorkomen van allerlei ziekten (bijvoorbeeld het gebruik van de fiets als gezond alternatief voor het dagelijks vervoer). De lidstaten en scholen zouden dit programma naar believen gratis in hun leerplannen moeten kunnen gebruiken. Het programma zou ook stereotypen over personen met een ziekte of handicap moeten aanpakken. [#46, werkgroep]
3. EHBO-cursussen ontwikkelen, inclusief praktijklessen, die gratis beschikbaar zouden moeten zijn voor alle burgers, en overwegen om deze cursussen standaard regelmatig aan te bieden aan leerlingen, studenten en op werkplekken. In alle lidstaten zou op openbare plaatsen een minimumaantal defibrillators beschikbaar moeten zijn. [#50]
4. Het initiatief van de gezondheidsweek uitbreiden, in die zin dat deze in de hele EU tijdens dezelfde week georganiseerd zou worden, waarbij een breed scala aan gezondheidskwesties aan de orde zou kunnen worden gesteld. Eveneens nadenken over initiatieven voor een gezondheidsjaar, te beginnen met een jaar van de geestelijke gezondheid. [#44, werkgroep]
5. Hormonale anticonceptiemiddelen die om medische redenen worden gebruikt, bijvoorbeeld bij fibromyalgie en endometriose, evenals sanitaire producten voor vrouwen belasten als reguliere medische producten. Eenieder die te kampen heeft met vruchtbaarheidsproblemen verzekeren van de toegang tot vruchtbaarheidsbehandelingen. [#45, werkgroep]

10. Voorstel – Gelijke toegang tot gezondheid voor iedereen⁶

Doel: Het “recht op gezondheid” waarborgen door ervoor te zorgen dat alle Europeanen gelijke en universele toegang hebben tot betaalbare, preventieve, curatieve en hoogwaardige gezondheidszorg

Maatregelen:

1. Gemeenschappelijke minimumnormen voor gezondheid op EU-niveau vaststellen, onder meer met betrekking tot preventie en toegankelijkheid en nabijheid van zorg, en steun verlenen om aan deze normen te voldoen. [#39, werkgroep]
2. Erkennen dat volledig rekening moet worden gehouden met het beginsel van subsidiariteit en de fundamentele rol van lokale, regionale en nationale spelers op het gebied van gezondheid, en voorzien in de mogelijkheid om op EU-niveau op te treden wanneer het recht op gezondheid daar het best kan worden gewaarborgd. Snellere en daadkrachtiger besluitvorming over belangrijke kwesties mogelijk maken en zorgen voor een doeltreffender Europees bestuur met het oog op de ontwikkeling van de Europese gezondheidsunie (bijvoorbeeld in het geval van een pandemie of met betrekking tot zeldzame ziektes). [#49, FR wens 11, NL 3, digitaal platform]
3. Het versterken van de Europese gezondheidsunie door ten volle gebruik te maken van het huidige kader, en artikel 4 VWEU aldus wijzigen dat gezondheid en gezondheidszorg behoren tot de gedeelde bevoegdheden van de EU en de EU-lidstaten. [#49, FR wens 11, digitaal platform, werkgroep]⁷

⁶ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #39, #40, #45, #48, #49, #50, #51, FR verandering 8, FR wens 11, NL 2, NL 3.

⁷ De aanbevelingen van het Nederlandse burgerpanel wijken af van de aanbevelingen van het Europees burgerpanel en houden in dat gezondheid en gezondheidszorg in de eerste plaats een nationale verantwoordelijkheid moeten zijn [NL3].

4. Iedereen verzekeren van toegang tot bestaande behandelingen, waar dan ook in de EU deze het snelst beschikbaar zijn; met het oog daarop grensoverschrijdende samenwerking bevorderen, met name op het gebied van zeldzame ziekten, kanker, hart- en vaatziekten en zeer specialistische behandelingen, zoals orgaantransplantaties en de behandeling van ernstige brandwonden. Er moet een Europees netwerk voor transplantaties en orgaandonaties worden opgezet ten behoeve van alle Europese patiënten die een transplantatie nodig hebben. [plenaire vergadering en werkgroep]
5. De betaalbaarheid van zorg waarborgen door meer te investeren in gezondheidszorg, in het bijzonder tandheelkundige zorg, met inbegrip van profylaxe, en ervoor zorgen dat iedereen binnen 15 tot 20 jaar toegang heeft tot betaalbare tandheelkundige zorg. [#48, werkgroep]
6. Ervoor zorgen dat behandelingen en geneesmiddelen in de hele EU van gelijke kwaliteit zijn en tegen een eerlijke lokale prijs worden verstrekt, onder meer door de bestaande versnippering van de interne markt aan te pakken. [#40, NL 3, werkgroep, plenaire vergadering]
7. Gezondheidsarmoede bestrijden door het gratis verstrekken van tandheelkundige zorg aan kinderen, mensen met een laag inkomen en andere kwetsbare bevolkingsgroepen, zoals mensen met een handicap, aan te moedigen. Daarnaast rekening houden met de effecten van slechte woonomstandigheden op de gezondheid. [#48, werkgroep]
8. Rekening houden met de internationale dimensie van gezondheid en erkennen dat geneesmiddelen voor iedereen beschikbaar moeten zijn, ook in armere landen. [NL 2]

"Een sterke economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid"

Inleiding

We leven in uitzonderlijke tijden en de EU zal worden beoordeeld op haar inspanningen om sterker uit de huidige crises te komen, met een duurzamer, inclusiever, competitiever en veerkrachtiger groeimodel. De Russische invasie in Oekraïne en de COVID-19-pandemie hebben het gezicht van de EU veranderd. Tijdens de conferentie moet ook worden ingegaan op de sociale en economische gevolgen van deze oorlog in de reeds bijzonder veeleisende context na de pandemie. Tegelijkertijd vormt klimaatverandering nog steeds een voortdurende bedreiging voor de mensheid, die enorme gevolgen zal hebben voor de economie en onze samenlevingen. Uit de ontvangen aanbevelingen blijkt duidelijk dat de burgers aandringen op krachtiger optreden door de EU. Bestaande grensoverschrijdende uitdagingen, zoals ongelijkheid, concurrentievermogen, gezondheid, klimaatverandering, migratie, digitalisering en eerlijke belastingheffing, vergen passende Europese oplossingen. Uit de aanbevelingen en discussies blijkt ook dat we een omvattende strategie nodig hebben om te zorgen voor een beter welzijn van de Europese burgers wat betreft de verschillende aspecten van hun leven. Sommige elementen van deze strategie zijn terug te vinden in reeds bestaand beleid en kunnen worden verwezenlijkt door ten volle gebruik te maken van het bestaande institutionele kader op Europees en nationaal niveau; voor andere zullen nieuwe beleidsmaatregelen en, in sommige gevallen, verdragswijzigingen nodig zijn. Nieuwe beleidsmaatregelen en verdragswijzigingen moeten echter worden gezien als middel om meer welzijn te bereiken en niet als doel op zich. Het is zowel mogelijk als noodzakelijk om de EU zodanig te hervormen dat haar strategische autonomie, duurzame groei, verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden en menselijke vooruitgang worden gewaarborgd, zonder onze planeet uit te putten en te vernietigen in het kader van een hernieuwd sociaal contract. Onderhavige aanbevelingen zijn bedoeld om deze doelstellingen te

verwezenlijken. Bij lezing van de voorstellen hieronder moet in gedachten worden gehouden dat burgers uit heel Europa een breed scala aan standpunten en aanbevelingen hebben geformuleerd. Deze verscheidenheid aan meningen is een van de unieke sterke punten van Europa.

11. Voorstel: Duurzame groei en innovatie⁸

Doel: Wij stellen voor dat de EU de overgang naar een duurzaam en veerkrachtig groeimodel ondersteunt, waarbij in het kader van het Europees Semester rekening wordt gehouden met de groene en de digitale transitie en een sterke sociale dimensie, en waarbij burgers, vakbonden en bedrijven mondiger worden gemaakt. De conventionele macro-economische indicatoren en het bbp zouden kunnen worden aangevuld met nieuwe indicatoren om de nieuwe Europese prioriteiten, zoals de Europese Green Deal of de Europese pijler van sociale rechten, aan te pakken en de ecologische en de digitale transitie alsook het welzijn van mensen beter tot uitdrukking te laten komen. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het bevorderen van groenere productieprocessen door bedrijven, het ondersteunen van bedrijven bij het vinden van de beste oplossingen en het bieden van positieve en negatieve stimulansen (ECP 11 en 12), en het verhogen van lokale productie en consumptie; (discussies)
2. Het werken aan een duurzamere en meer circulaire economie door het probleem van geplande veroudering aan te pakken en het recht op reparatie te waarborgen; (ECP 14)
3. Het evalueren van de economische governance van de EU en het Europees Semester om ervoor te zorgen dat de groene en de digitale transitie, sociale rechtvaardigheid en sociale vooruitgang hand in hand gaan met economisch concurrentievermogen, zonder dat voorbij wordt gegaan aan het economische en fiscale karakter van het Europees Semester. Bovendien moeten de sociale partners en de lokale en regionale overheden meer betrokken worden bij de uitvoering van het Europees Semester om de toepassing en verantwoordingsplicht ervan te verbeteren; (onlineplatform, discussies)
4. Het aanpakken van het gebruik van plastic verpakkingen/recipienten voor eenmalig gebruik; (ECP 12)
5. Europese technologie breder ingang doen vinden en tot een bruikbaar alternatief voor buitenlandse technologie maken; (discussies)
6. Het bevorderen van onderzoek naar nieuwe materialen en technologieën, alsook het innovatieve gebruik van bestaande materialen, waarbij ervoor gezorgd moet worden dat geen dubbel onderzoek wordt gedaan; (ECP 9, NL 1)
7. Werken aan duurzaamheid, betaalbaarheid en toegankelijkheid van energie, rekening houdend met energiarmonde en de afhankelijkheid van niet-EU-landen, door het aandeel van duurzaam opgewekte energie te vergroten; (ECP 10, LT 3, IT 1.1)
8. Burgers en ondernemingen voorlichten over hoe zij duurzamer kunnen leven en opereren en een rechtvaardige transitie kunnen waarborgen op basis van een sociale dialoog en hoogwaardige banen; (ECP 12 en onlineplatform)

---

⁸ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 9, 10, 11, 12 en 14; Nederland: 1; Italië: 1.1; Litouwen: 3 en 8.

9. Het opnemen van ambitieuze sociale, arbeids- en gezondheidsnormen, waaronder normen op het gebied van gezondheid en veiligheid op het werk, in nieuwe handelsovereenkomsten van de EU; (LT 8)

12. [Voorstel: Versterking van het concurrentievermogen van de EU en verdere verdieping de eengemaakte markt](#)⁹

Doel: Wij stellen voor het concurrentievermogen en de veerkracht van de economie, de eengemaakte markt en de industrie van de Europese Unie te versterken en strategische afhankelijkheden aan te pakken. We moeten een bedrijfscultuur in de EU bevorderen waarin innovatieve bedrijven van elke omvang, en met name micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, alsook start-ups worden aangemoedigd en tot bloei kunnen komen, zodat zij kunnen bijdragen aan veerkrachtigere en hechtere samenlevingen. Er is behoefte aan een goed functionerende markteconomie om de visie van een sociaal Europa werkelijkheid te laten worden. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het ontwikkelen van een duidelijke visie op de Europese economie en het inspelen op de sterke punten, kwaliteiten en diversiteit van Europa, rekening houdend met economische en andere verschillen tussen de lidstaten, en het stimuleren van samenwerking en concurrentie tussen bedrijven; (NL 1 en 2)
2. Het consolideren van wat reeds bereikt is op het gebied van de eenheidsmunt en de onderlinge koppeling van betalingssystemen en telecommunicatie; (IT 4.a.2)
3. Het tegengaan van uniformisering van producten en het erkennen van lokale en regionale cultuurgebonden productiewijzen (het in ere houden van traditionele productiemethoden); (IT 2.2)
4. Het versterken van de opwaartse sociale en economische convergentie op de eengemaakte markt door het voltooien van bestaande initiatieven, zoals de bankenunie en de kapitaalmarktenunie, en het doorvoeren van een toekomstgerichte hervorming van onze economische en monetaire unie; (discussies)
5. Het bevorderen van beleidsmaatregelen voor een sterke industriële basis en innovaties op het gebied van sleuteltechnologieën, en een toekomstgericht klimaatbeleid in combinatie met industrieel concurrentievermogen, met een sterke sociale dimensie, gebaseerd op een sociale dialoog en goed functionerende arbeidsverhoudingen; (discussies)
6. Het besteden van bijzondere aandacht aan kmo's, de ruggengraat van onze economie, bij alle nieuwe initiatieven. In het kader van alle wetgevingsvoorstellen van de EU moet het "denk eerst klein"-beginsel worden geëerbiedigd en de Commissie moet in het kader van haar effectbeoordelingen een belangrijke rol toekennen aan de kmo-toets, een en ander in overeenstemming met duidelijke beginselen en met volledige inachtneming van sociale en milieunormen en consumentenrechten; (discussies)

---

⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 10, 11 en 14; Duitsland: 2.1 en 2.2; Nederland: 1 en 2; Frankrijk: 3 en 9; Italië: 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 4.a.2 en 6.1; Litouwen: 1 en 7.

7. De administratieve belemmeringen voor kmo's wat betreft financieringsaanvragen, aanbestedingen en netwerken zo laag mogelijk houden. Het verder ontwikkelen van de toegang tot financiering voor kmo's in verband met innovatieprojecten met een hoog risico door entiteiten zoals de Europese Innovatieraad en de Europese Investeringsbank; (discussies)
8. Het opzetten van een beter kader voor investeringen in onderzoek en innovatie gericht op duurzamere bedrijfsmodellen en een grotere biodiversiteit. (ECP 10, 11 en 14) De focus leggen op technologie en innovatie als aanjagers van groei; (IT 1.3)
9. Het bevorderen van de collectieve economische prestaties door middel van een autonome, concurrerende industrie; (FR 3)
10. Het in kaart brengen en ontwikkelen van strategische sectoren, waaronder ruimtevaart, robotica en AI; (FR 3 en 9)
11. Investeren in een economie die gebaseerd is op toerisme en cultuur, onder meer de cultuur van en het toerisme naar de vele kleine bestemmingen in Europa; (IT 1.2)
12. Het aanpakken van de voorzieningszekerheid door middel van diversificatie van bronnen/grondstoffen en verhoging van de productie van essentiële goederen in Europa, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, voedsel, energie, defensie en vervoer; (FR 9, LT 1, IT 1.4)
13. Het bevorderen van de digitalisering van Europese ondernemingen, bijvoorbeeld aan de hand van een specifiek scorebord dat ondernemingen in staat stelt hun digitaliseringsgraad onderling te vergelijken, met als algemeen doel het concurrentievermogen te vergroten; (DE 2.1)
14. Het bevorderen van digitale cohesie, om bij te dragen aan de economische, sociale en territoriale cohesie zoals gedefinieerd in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie; (discussies)
15. Het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking om de cohesie en veerkracht binnen en buiten regio's te vergroten, door het Europees grensoverschrijdend mechanisme en soortgelijke instrumenten te bevorderen; (discussies)
16. Het verbeteren en onder de aandacht brengen van de mogelijkheden voor grensoverschrijdende opleidingen, om de Europese beroepsbevolking bij te scholen en het concurrentievermogen te vergroten en tegelijkertijd de economische geletterdheid van de burgers te stimuleren; (DE 2.2, LT 7). Het stimuleren van uitwisselingen tussen werknemers in Europa via een Europees arbeidsbureau. (IT 6.1) Het aansporen van jongeren om exacte vakken te studeren; (IT 1.5)
17. Het verminderen van niet-essentiële bureaucratie (vergunningen, certificeringen); (IT 2.1)
18. Het bestrijden van namaak en oneerlijke concurrentie; (IT 2.4)
19. Ervoor zorgen dat meer start-ups en kmo's deelnemen aan innovatieve projecten, aangezien dit hun innovatiekracht, concurrentievermogen en netwerkvorming ten goede komt. (onlineplatform, discussies)
20. Het consolideren en beschermen van de interne markt moet een prioriteit blijven; maatregelen en initiatieven op EU- en nationaal niveau mogen de interne markt niet schaden en moeten bijdragen tot het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal; (discussies)
21. Het onderwerpen van nieuwe EU-beleidsinitiatieven aan een "concurrentievermogenstoets" om inzicht te krijgen in de impact van deze initiatieven op ondernemingen en het ondernemingsklimaat (kosten van zakendoen, innovatiecapaciteit, internationaal concurrentievermogen, gelijk speelveld enz.). Een dergelijke toets moet in overeenstemming zijn met de Overeenkomst van Parijs en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen, moet het beginsel

van gendergelijkheid eerbiedigen, en mag de bescherming van de mensenrechten, de sociale rechten, de rechten van werknemers en de milieu- en consumentenbeschermingsnormen niet ondermijnen. Hiertoe pleiten wij voor oprichting van een Europees adviesorgaan voor concurrentievermogen, dat toezicht moet houden op de wijze waarop de concurrentievermogenstoets wordt uitgevoerd en dat met name de cumulatieve impact van wetgeving moet beoordelen, en dat voorstellen moet doen om betere randvoorwaarden te creëren voor het waarborgen van het concurrentievermogen van EU-ondernemingen. Een dergelijk orgaan moet het maatschappelijk middenveld en de sociale partners bij zijn governance betrekken; (discussies)

13. [Voorstel: Inclusieve arbeidsmarkten](#)¹⁰

Doel: Wij stellen voor de werking van de arbeidsmarkten te verbeteren, zodat deze eerlijkere arbeidsomstandigheden waarborgen en gendergelijkheid en werkgelegenheid, ook voor jongeren en kwetsbare groepen, bevorderen. De EU, de lidstaten en de sociale partners moeten een einde maken aan armoede onder werkenden, de rechten van platformwerkers aanpakken, onbetaalde stages verbieden en zorgen voor eerlijke arbeidsmobiliteit in de EU. We moeten de sociale dialoog en collectieve onderhandelingen bevorderen. We moeten ervoor zorgen dat volledige uitvoering wordt gegeven aan de Europese pijler van sociale rechten, met inbegrip van de desbetreffende kerndoelen voor 2030, op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau op het gebied van “gelijke kansen en toegang tot de arbeidsmarkt” en op het gebied van “eerlijke arbeidsvoorwaarden”, waarbij bevoegdheden en de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid worden geëerbiedigd en er moet een protocol inzake sociale vooruitgang in de Verdragen worden opgenomen. Hierbij moeten de nationale tradities en de autonomie van de sociale partners worden geëerbiedigd en moet worden samengewerkt met het maatschappelijk middenveld. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Ervoor zorgen dat de wettelijke minimumlonen waarborgen dat elke werknemer in elke lidstaat zijn recht op een behoorlijke levensstandaard kan uitoefenen en dat de werknemers in alle lidstaten een vergelijkbare levensstandaard hebben. Er moeten duidelijke criteria worden vastgesteld (bv. de kosten van levensonderhoud, inflatie, de armoedegrens, het gemiddelde en het mediane loon) waarmee rekening moet worden gehouden bij de vaststelling van het minimumloon. De wettelijke minimumlonen moeten regelmatig in het licht van deze criteria worden geëvalueerd om ervoor te zorgen dat de hoogte ervan passend is. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de doeltreffende uitvoering van deze regels en aan het monitoren van de verbetering van de levensstandaard. Tegelijkertijd moeten collectieve onderhandelingen in de hele EU worden versterkt en bevorderd; (ECP 1 en 30; DE 4.2; onlineplatform).
2. Het opmaken van de balans van de uitvoering van de arbeidstijdenrichtlijn (Richtlijn 2003/88/EG) en andere relevante wetgevingsinstrumenten die een gezond evenwicht tussen werk en privéleven waarborgen, en ervoor zorgen dat deze wetgeving krachtiger gehandhaafd wordt.

---

¹⁰ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 1, 2, 7, 28 en 30; Duitsland: 4.1 en 4.2; Nederland: 4; Frankrijk: 6; Italië: 5.a.1, 5.a.4, 6.1 en 6.2.

Daarnaast moet gekeken worden naar nieuwe nationale beleidsmaatregelen op dit terrein; (ECP 2)

3. Het invoeren van nieuwe wetgeving (of het aanscherpen van bestaande wetgeving) die het zogenaamde “slimme werken” reguleert en het stimuleren van bedrijven om “slim werken” te promoten. (ECP 7) De EU moet het recht om offline te zijn waarborgen, meer doen om de digitale kloof op de werkplek aan te pakken en de gevolgen van telewerken voor de gezondheid, de arbeidstijd en de prestaties van bedrijven beoordelen. Er moet worden gezorgd voor eerlijke digitalisering op basis van mensenrechten, betere arbeidsomstandigheden en collectieve onderhandelingen; (discussies)
4. Het waarborgen van een geïntegreerd werkgelegenheidsbeleid op EU-niveau, waarbij een actief arbeidsmarktbeleid centraal blijft staan en het beleid steeds meer wordt gecoördineerd (IT 6.2), terwijl de lidstaten zich richten op de voortzetting van hun hervormingsinspanningen om gunstige voorwaarden te creëren voor het scheppen van hoogwaardige banen; (discussies)
5. Het zetten van stappen om te waarborgen dat als economische vrijheden botsen met sociale rechten, de laatste voorrang krijgen, onder meer door in de Verdragen een protocol inzake sociale vooruitgang op te nemen; (onlineplatform/discussies)
6. Het waarborgen van gendergelijkheid, in overeenstemming met de EU-strategie voor gendergelijkheid 2020-2025. De EU moet gendergelijkheid blijven meten door middel van een gendergelijkheidsindex (met aandacht voor opvattingen, loonkloof, werkgelegenheid, leiderschap enz.), moet de strategie jaarlijks monitoren en moet transparant zijn met betrekking tot de resultaten; De EU moet de uitwisseling van deskundigheid en beste praktijken stimuleren en zou een mechanisme voor rechtstreekse feedback van burgers kunnen opzetten (bijv. een ombudspersoon) (ECP 28; IT 5.a.1). De loonkloof tussen mannen en vrouwen moet worden aangepakt en er moeten quota voor hogere functies worden ingevoerd. Er moet meer steun komen voor vrouwelijke ondernemers in het bedrijfsleven en vrouwen op STEM-gebieden (discussies).
7. Het bevorderen van de werkgelegenheid voor jongeren, bijvoorbeeld door middel van financiële steun aan bedrijven, maar ook door werkgevers en werknemers extra steun te geven (NL 4) en steun te verlenen aan jonge ondernemers en jonge zelfstandigen, bijvoorbeeld in de vorm van onderwijsinstrumenten en cursussen (discussies);
8. Het bevorderen van de werkgelegenheid voor kansarme groepen (NL 4), met name mensen met een handicap (onlineplatform);
9. Het bevorderen van werkgelegenheid en sociale mobiliteit om een volwaardige kans op zelfontplooiing en zelfbeschikking te bieden (IT 5.a.4 en IT 6.1). Er zou een langetermijnstrategie kunnen worden ontwikkeld om ervoor te zorgen dat iedereen in onze samenleving, met name de jonge generatie, de juiste vaardigheden heeft om een baan te vinden en zijn of haar talenten te ontplooien (discussies). Het is belangrijk om te investeren in menselijke vaardigheden die afgestemd zijn op de veranderende behoeften van de arbeidsmarkt en een leven lang leren te bevorderen, onder meer door middel van uitwisselingsprogramma's in alle levensfasen en het waarborgen van het recht op een leven lang leren en het recht op opleiding (FR 6; DE 4.1) Daartoe moet de samenwerking tussen ondernemingen, vakbonden en aanbieders van beroepsopleiding, onderwijs en opleiding worden versterkt (discussies).

14. Voorstel: Sterker sociaal beleid¹¹

Doel: We stellen voor ongelijkheid te verminderen, sociale uitsluiting te bestrijden en armoede aan te pakken. We moeten een alomvattende armoedebestrijdingsstrategie opzetten. Deze strategie zou onder meer een versterkte kindergarantie en jongerengarantie kunnen omvatten, alsook invoering van minimumlonen, een gemeenschappelijk EU-kader voor minimuminkomensregelingen en fatsoenlijke sociale huisvesting. We moeten ervoor zorgen dat volledig uitvoering wordt gegeven aan de Europese pijler van sociale rechten, met inbegrip van de betreffende kerndoelen voor 2030, op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau op het gebied van “sociale bescherming en inclusie”, waarbij bevoegdheden en de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid worden geëerbiedigd, en er moet een protocol inzake sociale vooruitgang in de Verdragen worden opgenomen. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het versterken van de bevoegdheden van de EU op het gebied van sociaal beleid en het voorstellen van geharmoniseerde wetgeving voor de hele EU om sociaal beleid te bevorderen en gelijke rechten te waarborgen, onder meer op het gebied van gezondheid, waarbij rekening wordt gehouden met de overeengekomen regelgeving en minimumvereisten op het hele grondgebied (ECP 19 en 21). De EU zou het beleid van de lidstaten kunnen ondersteunen en aanvullen door onder meer een gemeenschappelijk kader voor minimuminkomens voor te stellen om ervoor te zorgen dat niemand buiten de boot valt; Deze acties moeten worden uitgevoerd in het kader van de volledige uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en het bijbehorende actieplan; (discussies)
2. Het eerbiedigen van welzijnsrechten (volksgezondheid, openbaar onderwijs, arbeidsbeleid); (IT 4.a.1)
3. Het bevorderen van onderzoek op het gebied van sociale zaken en gezondheid in de EU volgens prioritaire lijnen die van algemeen belang worden geacht en waarover de lidstaten overeenstemming hebben bereikt, en het verstrekken van passende financiering daarvoor. Dit kan gedeeltelijk worden bereikt door de samenwerking tussen verschillende vakgebieden, landen en studiecentra (universiteiten enz.) te versterken; (ECP 20)
4. Het bieden, aan alle personen jonger dan 16 jaar, van toegang tot medische diensten in de hele EU als deze diensten niet beschikbaar zijn in de nationale context; (discussies)
5. Ervoor zorgen dat de EU, samen met de sociale partners en de nationale regeringen, steun verleent voor gerichte toegang tot fatsoenlijke sociale huisvesting voor burgers, al naargelang hun specifieke behoeften. De financiële inspanningen moeten worden verdeeld tussen particuliere financiers, verhuurders, begunstigen van huisvesting, centrale en lokale overheden van de lidstaten en de Europese Unie. (ECP 25)

---

¹¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 19, 20, 21 en 25; Italië: 4.a.1.

15. Voorstel: Demografische transitie¹²

Doel: Wij stellen voor de uitdagingen als gevolg van de demografische transitie, met name lage geboortecijfers en een gestaag vergrijzende bevolking, aan te pakken als cruciaal bestanddeel van de algehele veerkracht van Europa, door ervoor te zorgen dat mensen gedurende hun hele leven ondersteund worden. In dit kader moeten omvattende maatregelen genomen worden die gericht zijn op alle generaties, van kinderen en jongeren tot gezinnen, de bevolking in de werkende leeftijd, ouderen die nog steeds bereid zijn te werken, alsook ouderen die met pensioen zijn of zorg nodig hebben. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het garanderen van hoogwaardige, betaalbare en toegankelijke kinderopvang in de hele EU, zodat moeders en vaders met vertrouwen werk en gezinsleven kunnen combineren. Dit kan in voorkomend geval ook mogelijkheden voor kinderopvang op of nabij het werk omvatten. In sommige lidstaten is ook zorg in de nachtelijke uren beschikbaar, wat navolging zou moeten krijgen in andere lidstaten. Deze maatregelen zouden gepaard kunnen gaan met ondersteunende maatregelen, zoals verlaagde btw-tarieven voor uitrusting die nodig is voor kinderen. Het is van essentieel belang armoede en sociale uitsluiting van kinderen te voorkomen; (ECP 22 en 26) De uitbreiding van de kindergarantie, waarbij de toegang van kinderen in nood tot diensten zoals onderwijs en zorg, gezondheidszorg, voeding en huisvesting wordt gewaarborgd, kan een instrument zijn om dit te bereiken (onlineplatform, discussies).
2. Het invoeren van specifieke ondersteuning en bescherming op het werk voor jongeren. Dergelijke maatregelen voor de bevolking in de werkende leeftijd zouden ook moeten bestaan uit het bevorderen van de kennis van moeders en vaders over de terugkeer naar het werk (ECP 22). Het versterken van de jongerengarantie kan een instrument zijn om de toegang van jongeren onder de 30 jaar tot hoogwaardige werkgelegenheid, vervolgonderwijs, leerlingplaatsen of stages te verbeteren; (discussies)
3. Het bevorderen van het recht op vrij verkeer op het gebied van onderwijs binnen de Unie, onder meer door wederzijdse erkenning van diploma's, graden, vaardigheden en kwalificaties; (discussies)
4. Het verbeteren van wetgeving ter ondersteuning van gezinnen in alle lidstaten en het verbeteren van de uitvoering van die wetgeving, bijvoorbeeld inzake ouderschapsverlof, uitkeringen bij geboorte en kinderopvangtoelagen. (ECP 26 & IT 5.a.1) Huisvesting speelt een cruciale rol bij de ondersteuning van gezinnen en moet aan de orde worden gesteld (platform en discussies);
5. Het nemen van maatregelen om ervoor te zorgen dat alle gezinnen in alle lidstaten gelijke gezinsrechten genieten. Deze rechten omvatten onder meer het recht op huwelijk en adoptie; (ECP 27)
6. Het bevorderen van flexibele pensioenleeftijden door rekening te houden met de specifieke situatie van ouderen. Bij het bepalen van de pensioenleeftijd moet onderscheid worden gemaakt op basis van het beroep, zodat rekening kan worden gehouden met geestelijk of fysiek zwaar werk; (ECP 21 en IT 5.a.1)

---

¹² Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 21, 22, 23, 26 en 27; Italië: 5.a.1.

7. Het voorkomen van armoede onder ouderen door invoering van minimumpensioenen. Bij dergelijke minimumniveaus moet rekening worden gehouden met de levensstandaard, de armoedegrens en de koopkracht in de betrokken lidstaat; (ECP 21)
8. Het waarborgen van passende sociale en gezondheidszorg voor ouderen. Daarbij is het belangrijk om zowel gemeenschapsgerichte zorg als zorg in tehuizen of instellingen aan te pakken. Bij de maatregelen moet rekening worden gehouden met zowel zorgontvangers als zorgverleners; (ECP 23)
9. Het waarborgen van de duurzame ontwikkeling en de demografische veerkracht van de achterstandsregio's om ze dynamischer en aantrekkelijker te maken, onder meer via het cohesiebeleid; (onlineplatform, discussies)
10. Het nemen van gecoördineerde maatregelen op Europees niveau voor het verzamelen van naar gender uitgesplitste gegevens en het analyseren van demografische trends, het delen van beste praktijken en kennis, en het ondersteunen van de lidstaten bij het ontwikkelen en uitvoeren van passend beleid, onder meer door de oprichting van een gespecialiseerd EU-orgaan op dit gebied. (onlineplatform en discussies)

16. Voorstel: Begrotings- en belastingbeleid¹³

Doel: Wij stellen voor dat de EU toekomstgerichte investeringen met een sterke sociale en genderdimensie bevordert die gericht zijn op de groene en de digitale transitie, voortbouwend op de voorbeelden van Next Generation EU en het SURE-instrument. De EU moet rekening houden met de sociale en economische gevolgen van de oorlog tegen Oekraïne en het verband tussen de economische governance van de EU en de nieuwe geopolitieke context en zij moet haar eigen begroting versterken met nieuwe eigen middelen. Burgers willen niet dat mensen en kleine en middelgrote ondernemingen worden belast, maar dat belastingontduikers worden aangepakt en grote vervuilers en digitale reuzen worden belast. Daarnaast willen zij dat de EU de lidstaten en lokale overheden helpt om hun eigen financiering rond te krijgen en EU-middelen te benutten. Deze doelstelling moet worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het harmoniseren en coördineren van het belastingbeleid in de EU-lidstaten om belastingontduiking en -ontwijking te voorkomen, een einde maken aan de belastingparadijzen binnen de EU en het aanpakken van offshoring binnen Europa, onder meer door ervoor te zorgen dat besluiten over belastingaangelegenheden in de Raad van de EU met gekwalificeerde meerderheid kunnen worden genomen. Sommige burgerpanels stellen evenwel dat belastingheffing een zaak is van de afzonderlijke landen, die elk hun eigen doelstellingen hebben en ook gekenmerkt worden door hun eigen omstandigheden; (ECP 13 en 31, IT 4.b.3, NL 2.3)
2. Het bevorderen van de samenwerking tussen de EU-lidstaten om ervoor te zorgen dat alle bedrijven in de EU billijke belastingen betalen; het invoeren van een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting of een minimaal effectief tarief (NL 3)
3. Ervoor zorgen dat bedrijven daar belasting betalen waar ze winst maken; (ECP 13)

---

¹³ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 13 en 31; Nederland: 2,3; Italië: 4.b.3 en 4.b.6; Litouwen: 9 en 10.

4. Ervoor zorgen dat het belastingbeleid de Europese industrie ondersteunt en banenverlies in Europa voorkomt; (ECP 13 en 31)
5. Verder nadenken over gemeenschappelijke leningen op EU-niveau, teneinde gunstigere leningsvoorwaarden te creëren en tegelijkertijd een verantwoord begrotingsbeleid op het niveau van de lidstaten in stand te houden; (LT 9)
6. Het verbeteren van het toezicht op de absorptie en het gebruik van EU-middelen, ook op lokaal en gemeentelijk niveau. (LT 10)

"De EU in de wereld"

17. Voorstel: Afhankelijkheid van de EU van buitenlandse actoren in economisch strategische sectoren verminderen

Doel: Wij stellen voor dat de EU maatregelen neemt om haar autonomie te versterken in belangrijke strategische sectoren zoals landbouwproducten, strategische economische goederen, halfgeleiders, medische producten, innovatieve digitale en milieutechnologieën en energie, door:

Maatregelen:

1. Het stimuleren van activiteiten op het gebied van onderzoek, ontwikkeling en innovatie en samenwerking op dat gebied tussen publieke en private partners;
2. Het voeren van een ambitieuze agenda voor handelsbesprekingen die kan bijdragen tot veerkrachtigere en meer gediversifieerde toeleveringsketens, met name voor grondstoffen, en tegelijk kan zorgen voor een eerlijker verdeling van de voordelen van handel met meer partners, zodat onze blootstelling en afhankelijkheid van een klein aantal potentieel riskante leveranciers wordt beperkt¹⁴;
3. Het vergroten van de veerkracht van de toeleveringsketens van de EU door investeringen in strategische sectoren in de EU te stimuleren, voorraden van kritieke producten en apparaten aan te leggen en de bronnen voor de aanvoer van kritieke grondstoffen te diversifiëren;
4. Verdere investeringen in de voltooiing van de interne markt, door gelijke concurrentievoorwaarden te scheppen om het aantrekkelijker te maken deze goederen in de Europese Unie te produceren en te kopen;
5. Steun om dergelijke producten beschikbaar en betaalbaar te houden voor de Europese consument en de afhankelijkheid van het buitenland te verminderen, bijvoorbeeld met behulp van structuur- en regionaal beleid, belastingvoordelen, subsidies, investeringen in infrastructuur en onderzoek, versterking van het concurrentievermogen van kmo's, alsmede onderwijsprogramma's om gerelateerde kwalificaties en banen in Europa te houden die relevant zijn voor de voorziening in basisbehoeften¹⁵;

---

¹⁴ Uit de debatten in de werkgroep en de plenaire vergadering.

¹⁵ Zie ECP4 aanbeveling 1, NCP Duitsland aanbeveling 2, panel 1 "De EU in de wereld", en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 1, verder uitgewerkt in de werkgroep.

6. Een Europees programma ter ondersteuning van kleine lokale producenten in strategische sectoren in alle lidstaten¹⁶, waarbij meer gebruik wordt gemaakt van EU-programma's en -financieringsinstrumenten, zoals InvestEU;
7. Een betere samenwerking tussen de lidstaten om het beheer van de risico's in verband met de toeleveringsketen aan te pakken¹⁷.

18. Voorstel: Afhankelijkheid van de EU van buitenlandse actoren verminderen op het gebied van energie

Doel: Wij stellen voor dat de EU meer autonomie verwerft op het gebied van energieproductie en -voorziening, in de context van de huidige groene transitie, door:

Maatregelen:

1. De vaststelling van een strategie om autonomer te worden wat de energieproductie van de EU betreft. De bestaande Europese energieagentschappen kunnen worden geïntegreerd in één Europees orgaan, dat de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen coördineert en de uitwisseling van kennis bevordert¹⁸;
2. Actieve steunverlening aan projecten op het gebied van openbaar vervoer en energie-efficiëntie, een pan-Europees hogesnelheidsspoorweg- en goederenvervoersnet, de uitbreiding van schone en hernieuwbare energievoorziening (met name zonne- en windenergie) en alternatieve technologieën (zoals waterstof of energiewinning uit afval), en een cultuuromslag in stedelijke omgevingen van personenauto's naar openbaar vervoer, deling van elektrische auto's en fietsen¹⁹;
3. Met het oog op een rechtvaardige en eerlijke transitie, steunverlening aan met name kwetsbare burgers, die voor de grootste uitdagingen staan bij de overgang naar klimaatneutraliteit en die al te lijden hebben onder stijgende energieprijzen als gevolg van hun energieafhankelijkheid en de recente verdrievoudiging van de energieprijzen;
4. Meer samenwerking rond de beoordeling van het gebruik van kernenergie in de huidige groene transitie naar hernieuwbare energie in Europa, waarbij de collectieve problemen worden onderzocht die kernenergie kan oplossen of creëren, aangezien kernenergie nog steeds door vele lidstaten wordt gebruikt²⁰;
5. Overleg met internationale partners om hen aan te zetten tot het vaststellen van ambitieuzere doelstellingen voor de aanpak van klimaatverandering in verschillende internationale fora, waaronder de G7 en de G20;
6. De koppeling van buitenlandse handel aan klimaatbeleidsmaatregelen (bijvoorbeeld door een investeringspakket voor klimaatvriendelijke technologieën en innovaties op te zetten, met inbegrip van financieringsprogramma's)²¹;
7. Het nastreven van gemeenschappelijke aankopen van ingevoerde energie en duurzame energiepartnerschappen om de Europese afhankelijkheid van ingevoerde energie te verminderen,

¹⁶ Zie ECP4 aanbeveling 4 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 5 en 6, verder uitgewerkt in de werkgroep.

¹⁷ Zie het digitale platform en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 2 en 3, verder uitgewerkt in de werkgroep.

¹⁸ Zie ECP4 aanbeveling 14, verder uitgewerkt in de werkgroep.

¹⁹ Zie ECP4 aanbeveling 2 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 4, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²⁰ Zie ECP4 aanbeveling 17 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 4, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²¹ Zie NCP Duitsland aanbeveling 1, panel 1 "De EU in de wereld", verder uitgewerkt in de werkgroep.

met name op het gebied van gas en olie, en de ontwikkeling van binnenlandse energiebronnen van de EU.

[19. Voorstel: Vaststelling van normen binnen en buiten de EU op het gebied van handels- en investeringsbetrekkingen](#)

Doel: Wij stellen voor dat de EU de ethische dimensie van haar handels- en investeringsbetrekkingen versterkt door:

Maatregelen:

1. Het behoud en de hervorming van onze multilaterale, op regels gebaseerde internationale handelsarchitectuur, en partnerschappen met gelijkgestemde democratieën;
2. De vaststelling van doeltreffende en evenredige EU-wetgeving om ervoor te zorgen dat normen voor fatsoenlijk werk volledig worden toegepast in de wereldwijde waardeketens, met inbegrip van alle productie- en toeleveringsprocessen in de EU, en dat ingevoerde goederen voldoen aan kwalitatieve ethische normen, duurzame-ontwikkelingsnormen en mensenrechtennormen, met inbegrip van werknemers- en vakbondsrechten, door certificering aan te bieden voor producten die aan de eisen van de EU-wetgeving voldoen²², en een proces van dialoog in de hele EU op gang te brengen dat gericht is op voorlichting en educatie over de milieu- en ethische gevolgen van beleidsveranderingen in de internationale handel;
3. Het beperken van de invoer en verkoop van producten uit landen die gedwongen arbeid en kinderarbeid toelaten, het opstellen van een regelmatig bijgewerkte zwarte lijst van bedrijven, en het bevorderen van het consumentenbewustzijn inzake kinderarbeid door middel van het verstrekken van informatie via officiële EU-kanalen²³;
4. Het volgen en handhaven van hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling in vrijhandelsovereenkomsten van de EU, met inbegrip van de mogelijkheid van een op sancties gebaseerd mechanisme als laatste redmiddel;
5. De hervorming van het stelsel van algemene preferenties (SAP) van de EU door toevoeging van strenge conditionaliteitsbepalingen en doeltreffende processen voor toezicht, rapportage en dialoog, teneinde het effect dat het SAP kan hebben op handel, mensenrechten en ontwikkeling in partnerlanden te verbeteren, waarbij handelspreferenties kunnen worden ingetrokken in het geval van niet-naleving.

[20. Voorstel: Vaststelling van normen binnen en buiten de EU op het gebied van het milieubeleid](#)

Doel: Wij stellen voor dat de EU de milieudimensie van haar handelsbetrekkingen versterkt door:

Maatregelen:

1. De harmonisering en versterking van ecolabelling en de invoering van een verplichte ecoscore die moet worden weergegeven op alle producten die door de consument kunnen worden gekocht. De

---

²² Zie ECP4 aanbeveling 3, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²³ Zie ECP4 aanbeveling 11, verder uitgewerkt in de werkgroep.

ecoscore moet worden berekend aan de hand van de emissies bij productie en vervoer, alsook eventuele schadelijke inhoud, op basis van een lijst van gevaarlijke producten. De ecoscore moet worden beheerd en gemonitord door een EU-autoriteit²⁴;

2. De vaststelling van strengere milieunormen voor de uitvoer van afval en strengere controles en sancties om illegale uitvoer een halt toe te roepen. De EU moet de lidstaten stimuleren om hun eigen afval te recyclen en te gebruiken voor energieproductie²⁵;
3. Het formuleren van een doelstelling om vervuilende verpakkingen uit te bannen door minder verpakkingen of milieuvriendelijkere verpakkingen te bevorderen²⁶. Het aangaan van partnerschappen met ontwikkelingslanden, het ondersteunen van hun infrastructuur en het sluiten van wederzijds voordelige handelsovereenkomsten die hen helpen bij de transitie naar groene energiebronnen²⁷;
4. Het belonen van landen die strenge duurzaamheidsnormen hanteren door hun verdere toegang tot de EU-markt voor hun duurzame goederen en diensten te bieden, hetzij unilateraal via het stelsel van algemene preferenties SAP+, hetzij bilateraal via het sluiten van handelsovereenkomsten, hetzij multilateraal via initiatieven in de Wereldhandelsorganisatie.

21. Voorstel: Besluitvorming en cohesie binnen de Unie

Doel: Wij stellen voor dat de EU haar vermogen verbetert om snel en doeltreffend besluiten te nemen, in het bijzonder in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB), door met één stem te spreken en op te treden als een echte wereldspeler, die een positieve invloed in de wereld heeft en bij crises het verschil kan maken, met name door:

Maatregelen:

1. Voor onderwerpen waarover nu nog met eenparigheid van stemmen wordt beslist, over te stappen op gekwalificeerde meerderheid, met name op het gebied van het GBVB²⁸;
2. Samenwerking op het gebied van het veiligheids- en defensiebeleid te baseren op het onlangs goedgekeurde strategisch kompas en gebruik te maken van de Europese Vredesfaciliteit²⁹;
3. De rol van de hoge vertegenwoordiger te versterken om ervoor te zorgen dat de EU met één stem spreekt³⁰;
4. Een sterke visie en een gemeenschappelijke strategie uit te werken om de eenheid en de besluitvormingscapaciteit van de EU te verstevigen, als voorbereiding op verdere uitbreidingen van de EU³¹;
5. Een snellere ratificatie van recent gesloten handelsovereenkomsten, zonder dat dit een behoorlijke behandeling en bespreking in de weg staat.

---

²⁴ Zie ECP4 aanbeveling 13, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²⁵ Zie ECP4 aanbeveling 15, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²⁶ Zie ECP4 aanbeveling 16, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²⁷ Zie ECP4 aanbeveling 12, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²⁸ Zie ECP4 aanbeveling 21, verder uitgewerkt in de werkgroep.

²⁹ Zie digitaal platform, verder uitgewerkt in de werkgroep.

³⁰ Zie digitaal platform, verder uitgewerkt in de werkgroep.

³¹ Zie ECP4 aanbeveling 26, verder uitgewerkt in de werkgroep.

22. Voorstel: Transparantie van de EU en haar betrekkingen met de burgers

Doel: Wij stellen voor dat de EU met name in haar optreden op internationaal niveau – met inbegrip van handelsbesprekingen – haar toegankelijkheid voor de burger verbetert door met betrekking tot haar optreden te voorzien in betere informatie, voorlichting, burgerparticipatie en transparantie, met name door:

Maatregelen:

1. Het versterken van de contacten met burgers en lokale instanties om de transparantie te verbeteren, de burgers beter te bereiken en beter met hen te communiceren en te overleggen over concrete initiatieven op EU- en internationaal niveau³²;
2. Een sterkere participatie van burgers in het internationaal beleid van de EU en evenementen waarbij de burgers rechtstreeks worden betrokken, vergelijkbaar met de Conferentie over de toekomst van Europa, die op nationaal, lokaal en Europees niveau worden georganiseerd³³, en met actieve participatie van het maatschappelijk middenveld³⁴;
3. Het verlenen van volledige steun door alle belanghebbenden aan burgers die ervoor kiezen zich aan te sluiten bij organisaties van het maatschappelijk middenveld, zoals zij hebben gedaan in verband met COVID-19 en Oekraïne;
4. Het toewijzen van een specifiek budget aan de ontwikkeling van onderwijsprogramma's over de werking van de EU en haar waarden, die zij kan aanbieden aan de lidstaten die dat wensen, zodat deze programma's kunnen worden opgenomen in hun leerplannen (basis- en middelbare scholen en universiteiten). Daarnaast kan een specifieke cursus over de EU en de werking ervan worden aangeboden aan studenten die in een ander Europees land willen studeren via het Erasmus-programma. Studenten die ervoor kiezen deze cursus te volgen, krijgen voorrang bij de toewijzing van deze Erasmusprogramma's;
5. Het verbeteren van haar mediastrategie door de zichtbaarheid van de EU op sociale media te vergroten en EU-inhoud actief te promoten, en het stimuleren van innovatie door toegankelijke Europese sociale media te bevorderen³⁵.

23. Voorstel: De EU als sterke wereldspeler op het gebied van vrede en veiligheid

Doel: Wij stellen voor dat de EU blijft optreden om dialoog te bevorderen en om vrede en een op regels gebaseerde internationale orde te waarborgen³⁶, door het multilateralisme te versterken en voort te bouwen op reeds lang bestaande vredesinitiatieven van de EU die hebben bijgedragen tot de toekenning van de Nobelprijs in 2012, en tegelijk de gemeenschappelijke veiligheid te versterken door³⁷:

³² Zie ECP4 aanbeveling 18, verder uitgewerkt in de werkgroep.

³³ Zie ECP4 aanbeveling 19, verder uitgewerkt in de werkgroep.

³⁴ Zie ECP4 aanbeveling 19, verder uitgewerkt in de werkgroep.

³⁵ Zie ECP4 aanbeveling 25.

³⁶ Uit het debat in de werkgroep en de plenaire vergadering.

³⁷ Zie Verandering 2 van het Franse nationale burgerpanel/bijbehorende evenementen.

Maatregelen:

1. De oprichting van gezamenlijke strijdkrachten die zullen worden gebruikt voor zelfverdediging en als preventie tegen agressieve militaire acties van welke aard dan ook, met de capaciteit om steun te verlenen in tijden van crises, met inbegrip van natuurrampen. Buiten de Europese grenzen kunnen deze strijdkrachten in uitzonderlijke omstandigheden en bij voorkeur op grond van een wettelijk mandaat van de VN-Veiligheidsraad, en dus in overeenstemming met het internationaal recht worden ingezet³⁸, zonder te concurreren met de NAVO of de activiteiten van de NAVO te dupliceren, en met inachtneming van de uiteenlopende nationale verhoudingen met de NAVO. Er moet een beoordeling worden verricht van de verhouding van de EU ten opzichte van de NAVO in het kader van het debat over de strategische autonomie van de EU;
2. Het voortouw te nemen bij de opbouw van de veiligheidsorde in de wereld na de oorlog in Oekraïne, voortbouwend op het recent goedgekeurde strategisch kompas van de EU;
3. Het beschermen van haar strategisch onderzoek en haar capaciteit in prioritaire sectoren zoals de ruimtevaartsector, cyberveiligheid, de medische sector en het milieu³⁹;
4. Het versterken van de operationele capaciteiten die nodig zijn om de doeltreffendheid te waarborgen van de clausule inzake wederzijdse bijstand van artikel 42, lid 7, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, op grond waarvan de EU adequate bescherming biedt aan elke lidstaat die door een derde land wordt aangevallen;
5. Na te denken over de wijze waarop desinformatie en propaganda op objectieve en feitelijke wijze kunnen worden bestreden.

[24. Voorstel: De EU als sterke wereldspeler wat het opbouwen van betrekkingen betreft](#)

Doel: Wij stellen voor dat de EU in haar betrekkingen met derde landen:

Maatregelen:

1. Meer gebruikmaakt van haar collectieve politieke en economische gewicht, met één stem spreekt en eensgezind optreedt, zonder dat afzonderlijke lidstaten de Unie verdelen door ongepaste bilaterale acties⁴⁰;
2. Zorgt voor versterking van haar vermogen om sancties op te leggen aan staten, regeringen, entiteiten, groepen, organisaties of personen die zich niet houden aan haar fundamentele beginselen, overeenkomsten en wetgeving, en ervoor zorgt dat reeds bestaande sancties snel worden uitgevoerd en gehandhaafd. Sancties tegen derde landen moeten in verhouding staan tot de actie die tot die maatregelen heeft geleid, doeltreffend zijn en tijdig worden toegepast⁴¹;
3. Duurzame en op regels gebaseerde handel bevordert en tegelijk nieuwe handels- en investeringsmogelijkheden voor Europese ondernemingen creëert. Bilaterale handels- en investeringsovereenkomsten zijn van essentieel belang om het Europese concurrentievermogen te bevorderen, maar er zijn ook normen en regels nodig om een gelijk speelveld te garanderen. De EU

³⁸ Zie ECP4 aanbeveling 20 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 7, verder uitgewerkt in de werkgroep.

³⁹ Zie Verandering 2 van het Franse nationale burgerpanel.

⁴⁰ Zie ECP4 aanbeveling 24 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 7, verder uitgewerkt in de werkgroep.

⁴¹ Zie ECP4 aanbeveling 22, verder uitgewerkt in de werkgroep.

- moet een actieve en betrouwbare partner blijven door handelsovereenkomsten die ook strenge duurzaamheidsnormen bevatten via onderhandelingen te bespreken, te sluiten en uit te voeren;
4. Belangrijke internationale samenwerkingsovereenkomsten sluit namens de EU en niet namens afzonderlijke landen⁴²;
  5. Het handels- en investeringsbeleid van de EU hervormt en een nieuwe impuls geeft aan het multilateralisme in de wereld, met de volgende doelstellingen: het scheppen van fatsoenlijke banen en de bescherming van de fundamentele mensenrechten, met inbegrip van werknemers- en vakbondsrechten; het behoud van het milieu en de biodiversiteit en de naleving van de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering; het waarborgen van hoogwaardige openbare diensten; en de versterking van de industriële basis van Europa. De EU moet bijdragen tot een heropleving van het wereldwijde multilateralisme, door middel van een grondige hervorming op basis van democratie en vrede, solidariteit en eerbiediging van de mensenrechten, sociale rechten en milieurechten, en een versterkte rol voor de IAO;
  6. In samenwerkings- en investeringsovereenkomsten met derde landen de bestrijding van mensenhandel en illegale immigratie opneemt, alsmede samenwerking in het kader van terechte gevallen van terugkeer;
  7. Partnerschappen aangaat met ontwikkelingslanden, hun infrastructuur ondersteunt en wederzijds voordelige handelsovereenkomsten sluit die hen helpen bij de transitie naar groene energiebronnen⁴³;
  8. Een doeltreffender en meer verenigd beleid ontwikkelt ten aanzien van autocratische en hybride regimes, en partnerschappen tot stand brengt met maatschappelijke organisaties in deze landen;
  9. De middelen voor verkiezingswaarnemingsmissies van de EU verhoogt;
  10. Een geloofwaardig toetredingsperspectief biedt voor kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten om vrede en stabiliteit in Europa te bevorderen en miljoenen Europeanen welvaart te bieden⁴⁴.

OPMERKING: Verscheidene leden van de werkgroep waren van mening dat met name de voorstellen 2 en 5 voor andere werkgroepen bedoeld zijn. Sommige leden wensten de aandacht te vestigen op andere alternatieven voor besluitvorming met eenparigheid van stemmen in de Raad, naast besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, zoals variabele geometrie, opt-outs en nauwere samenwerking. Er bestond een verschil van mening over de vraag of voor de toetreding van nieuwe lidstaten instemming van alle huidige lidstaten met eenparigheid van stemmen moet blijven gelden. Twee leden wezen op het vooruitzicht van Ierse eenmaking in het geval dat Noord-Ierland ervoor zou stemmen om zich aan te sluiten bij Ierland.

---

⁴² Zie aanbeveling 1 over de EU in de wereld van het Nederlandse nationale burgerpanel, verder uitgewerkt in de werkgroep.

⁴³ Zie digitaal platform en plenaire debatten, verder uitgewerkt in de werkgroep.

⁴⁴ Zie digitaal platform, verder uitgewerkt in de werkgroep.

"Waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid"

25. Voorstel: Rechtsstaat, democratische waarden en Europese identiteit⁴⁵

Doel: De rechtsstaat in alle lidstaten systematisch handhaven, met name door:

Maatregelen:

1. Ervoor te zorgen dat de waarden en beginselen die in de EU-Verdragen en in het EU-Handvest van de grondrechten verankerd zijn, gelden als niet-onderhandelbare, onomkeerbare en noodzakelijke voorwaarden voor lidmaatschap van en toetreding tot de EU. De waarden van de EU moeten in alle lidstaten volledig worden gehandhaafd, zodat deze waarden via diplomatie en dialoog als internationale normen kunnen worden uitgedragen en kunnen dienen als voorbeeld dat navolging verdient. De uitbreiding van de EU mag het EU-acquis met betrekking tot fundamentele waarden en burgerrechten niet ondermijnen⁴⁶;
2. Europese waarden concreet te maken voor de EU-burgers, in het bijzonder door middel van meer interactieve en directe betrokkenheid. Daartoe moet het Europees burgerschap worden versterkt, bijvoorbeeld door middel van een statuut voor Europees burgerschap dat specifiek op de burger toegesneden rechten en vrijheden biedt, en een statuut voor Europese grensoverschrijdende verenigingen en non-profitorganisaties. De Europese waarden moeten ook worden bevorderd door middel van een "instappakket" met educatieve elementen en informatiemateriaal voor burgers. Tot slot moet de EU verder investeren in de ontwikkeling van een Europese publieke ruimte met audiovisuele en online mediakanalen, moeten de bestaande EU-mediahubs worden verbeterd en moeten de meer dan 500 plaatselijke Europese liaisonbureaus verder worden ondersteund⁴⁷;
3. Ervoor te zorgen dat het Handvest van de grondrechten van de EU universeel toepasbaar en afdwingbaar wordt gemaakt. Daarnaast moeten jaarlijkse conferenties over de rechtsstaat worden georganiseerd (naar aanleiding van het verslag van de Commissie over de rechtsstaat), met delegaties uit alle lidstaten en deelname van willekeurig geselecteerde en diverse burgers, ambtenaren, parlementsleden, lokale autoriteiten, sociale partners en het maatschappelijk middenveld. Ook moeten organisaties, onder meer uit het maatschappelijk middenveld, die de rechtsstaat ter plaatse bevorderen verder worden ondersteund⁴⁸;
4. Het toepassingsgebied van de "conditionaliteitsverordening" en andere rechtsstaatinstrumenten daadwerkelijk toe te passen en te evalueren, en mogelijke uitbreidingen tot nieuwe gebieden te overwegen, ongeacht de gevolgen voor de EU-begroting. Alle noodzakelijke juridische instrumenten, met inbegrip van Verdragwijzigingen, moeten worden overwogen om schendingen van de rechtsstaat te bestraffen⁴⁹;
5. Onderwijs- en mediaprogramma's te bevorderen waarbij de waarden van de EU onderdeel uitmaken van het integratieproces van migranten en contacten tussen migranten en EU-burgers worden

---

⁴⁵ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 2 (ECP2): 10, 11, 14 en 30; Nationaal burgerpanel (NCP) België: 1.3.1, 1.4.2 en 1.4.3; NCP Duitsland: 5.1 en 5.2; NCP Nederland: 1.2.

⁴⁶ ECP2 aanbeveling 14. NCP België aanbeveling 1.3.1, 1.4.2 en 1.4.3. NCP Nederland aanbeveling 1.2.

⁴⁷ ECP2 aanbeveling 11. NCP Duitsland aanbeveling 5.1 en 5.2. Debat in de werkgroep.

⁴⁸ ECP2 aanbeveling 11. Debat in de werkgroep. Plenaire debat.

⁴⁹ ECP2 aanbeveling 10.

aangemoedigd, zodat zij zich met succes in de EU-samenlevingen kunnen integreren en de EU-burgers zich bewust worden van kwesties die verband houden met migratie⁵⁰.

26. Voorstel: Gegevensbescherming⁵¹

Doel: Een meer beschermend en op de burger gericht gegevensverwerkingsbeleid waarborgen, met name door:

Maatregelen:

1. De bestaande wetgeving inzake gegevensbescherming volledig uit te voeren en opnieuw te bekijken om na te gaan of er eventueel sterkere mechanismen voor handhaving moeten komen voor entiteiten die persoonsgegevens verwerken, waarvoor momenteel de onafhankelijke nationale gegevensbeschermingsautoriteiten verantwoordelijk zijn, met eerbiediging van het subsidiariteitsbeginsel. Aan dergelijke entiteiten moeten strengere sancties worden opgelegd dan het geval is in de uitvoering van de huidige verordening, in verhouding tot hun jaaromzet (tot 4 %), mogelijk door hun activiteiten te verbieden, en zij moeten jaarlijks aan een onafhankelijke audit worden onderworpen^{52 53};
2. Een betere uitvoering te geven aan het beginsel van privacy door ontwerp en privacy door standaardinstellingen, bijvoorbeeld door een evaluatie en de invoering van gemakkelijk te begrijpen, beknopte en gebruiksvriendelijke geharmoniseerde formulieren voor toestemming voor gegevensverwerking, waarin duidelijk wordt aangegeven wat noodzakelijk is en wat niet. Gebruikers moeten hun toestemming voor gegevensverwerking op een gemakkelijke, snelle en permanente manier kunnen geven of intrekken^{54 55};
3. Een evaluatie en de invoering van duidelijkere en beter beschermende regels over de verwerking van gegevens van minderjarigen, eventueel in de Verordening algemene gegevensbescherming van de EU, onder meer door de invoering van een speciale categorie voor gevoelige gegevens van minderjarigen en de harmonisatie van de leeftijdsgrens voor toestemming in de lidstaten van de EU. Hoewel het grootste deel van de uitvoering van privacyregels en bewustmaking tot de bevoegdheid van de lidstaten moet blijven behoren, onder meer door hogere investeringen en de beschikbaarstelling van extra middelen op nationaal niveau, moet de EU ook een grotere rol krijgen, bijvoorbeeld door EU-bevoegdheden te creëren inzake burgerschapsvorming met betrekking tot gegevensbescherming⁵⁶;

---

⁵⁰ ECP2 aanbeveling 30.

⁵¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 7, 8, en 9; NCP Nederland: 1.3 en 4.3.

⁵² ECP2 aanbeveling 7. Debat in de werkgroep.

⁵³ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.

⁵⁴ ECP2 aanbeveling 9.

⁵⁵ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.

⁵⁶ ECP2 aanbeveling 8. NCP Nederland aanbeveling 1.3 en 4.3.

4. De criteria voor aanwijzing van de Europese en nationale gegevensbeschermingsautoriteiten beter te handhaven, in termen van kwalificaties en geschiktheid, om de hoogste mate van onafhankelijkheid van hun leden te garanderen^{57 58}.

27. Voorstel: Media, nepnieuws, desinformatie, factchecking, cyberbeveiliging⁵⁹

Doel: Desinformatie aanpakken door de onafhankelijkheid en pluriformiteit van de media en mediageletterdheid verder te bevorderen, met name door:

Maatregelen:

1. De vaststelling van wetgeving waarmee bedreigingen van de onafhankelijkheid van de media aangepakt worden aan de hand van EU-brede minimumnormen, met inbegrip van een herziening van het mediabedrijfsmodel om de integriteit en onafhankelijkheid van de mediemarkt van de EU te waarborgen⁶⁰;
2. De strikte handhaving van de mededingingsregels in de EU-mediasector om grote mediamonopolies te voorkomen en mediapluriformiteit en onafhankelijkheid van ongepaste politieke, commerciële en/of buitenlandse beïnvloeding te waarborgen. Ook moet kwaliteitsjournalistiek, met beproefde hoge ethische en zelfreguleringsnormen, worden bevorderd⁶¹;
3. De oprichting van een EU-orgaan dat belast wordt met het aanpakken en bestrijden van gerichte desinformatie en inmenging, vergroting van het situationeel bewustzijn en versterking van factcheckingorganisaties en onafhankelijke media. "Hotlines" en websites, zoals Europe Direct, waar zowel burgers als nationale media op feiten gecontroleerde informatie over Europese politiek en beleid kunnen opvragen en ontvangen, moeten ook verder worden gesteund en actiever worden gepromoot^{62 63};
4. De bevordering van mediageletterdheid en bewustmaking van burgers inzake desinformatie en de onopzettelijke verspreiding van nepnieuws, onder meer door verplichte vakken op school. De lidstaten moeten ook worden aangemoedigd om hiervoor voldoende personele en financiële middelen beschikbaar te stellen⁶⁴;
5. Voort te bouwen op bestaande initiatieven, zoals de praktijkcode betreffende desinformatie en het Europees Waarnemingscentrum voor digitale media (EDMO), om onlineplatforms te verplichten duidelijke verklaringen af te geven over de algoritmen die zij gebruiken (waarbij gebruikers zelf kunnen beslissen of zij ermee instemmen om eraan te worden onderworpen) en de desinformatierisico's waaraan gebruikers worden blootgesteld, zonder afbreuk te doen aan het recht op vrije meningsuiting en het recht op privacy^{65 66}.

---

⁵⁷ ECP2 aanbeveling 7 en 8.

⁵⁸ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.

⁵⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 5, 12, 13, 17 en 28; NCP België: 1.5.1 en 2.1.1 tot en met 2.4.3; NCP Nederland: 3.1.

⁶⁰ ECP2 aanbeveling 5. NCP België aanbeveling 2.1.1. NCP Nederland aanbeveling 3.1.

⁶¹ ECP2 aanbeveling 12. NCP België aanbeveling 2.1.4.

⁶² ECP2 aanbeveling 17 en 28. NCP België aanbeveling 1.5.1, 2.1.3, 2.2.1 en 2.2.2.

⁶³ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.

⁶⁴ ECP2 aanbeveling 5 en 28. NCP België aanbeveling 2.3.2 en 2.3.3.

⁶⁵ ECP 2 aanbeveling 28. NPC België aanbeveling 2.3.1, 2.4.1 en 2.4.2.

⁶⁶ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.

28. Voorstel: Media, nepnieuws, desinformatie, factchecking, cyberbeveiliging (bis)

Doel: Een grotere rol voor de EU bij de aanpak van cyberdreigingen, met name door:

Maatregelen:

1. Versterking van het Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging (Enisa) om personen, organisaties en instellingen verder te beschermen tegen inbreuken op de cyberbeveiliging en het gebruik van kunstmatige intelligentie voor criminele doeleinden. Daarbij moeten zowel de privacy van gegevens als de bescherming van persoonsgegevens gewaarborgd zijn^{67 68};
2. Verbetering van de coördinatie van de nationale cyberbeveiligingsautoriteiten en extra inspanningen die ervoor zorgen dat de regels op EU-niveau goed worden uitgevoerd op nationaal niveau^{69 70}.

29. Voorstel: Discriminatiebestrijding, gelijkheid en levenskwaliteit⁷¹

Doel: Maatregelen nemen om de levensomstandigheden in de hele EU te harmoniseren en de sociaal-economische levenskwaliteit van de EU-burgers te verbeteren, met name door:

Maatregelen:

1. In overleg met deskundigen en de sociale partners transparante indicatoren voor de levenskwaliteit te ontwikkelen, met inbegrip van economische en sociale criteria en criteria voor de rechtsstaat, teneinde een duidelijk en realistisch tijdschema op te stellen voor de verhoging van de sociale normen en de totstandbrenging van een gemeenschappelijke sociaal-economische structuur in de EU, onder meer door de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten. Deze moeten worden geïntegreerd in het kader voor economische governance en het proces van het Europees Semester^{72 73},
2. Verhoging en stimulering van de rechtstreekse overheidsinvesteringen in onderwijs, gezondheid, huisvesting, fysieke infrastructuur en zorg voor ouderen en personen met een handicap. Ook moeten aanvullende investeringen worden gedaan die gericht zijn op het waarborgen van een passend evenwicht tussen werk en privéleven voor burgers. Dergelijke investeringen moeten op volledig transparante wijze worden gedaan, zodat het hele proces kan worden gevolgd⁷⁴;
3. Het stimuleren van het belastingen van grote ondernemingen, bestrijding van de toegang tot belastingparadijzen en opheffing van het bestaan daarvan in de EU, met het oog op meer overheidsinvesteringen op prioritaire gebieden zoals onderwijs (beurzen, Erasmus) en onderzoek.

---

⁶⁷ ECP2 aanbeveling 13.

⁶⁸ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.

⁶⁹ ECP2 aanbeveling 13.

⁷⁰ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.

⁷¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 1, 2, 21, 22 en 23; NCP Nederland: 1.1.

⁷² ECP2 aanbeveling 22. Debat in de werkgroep.

⁷³ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep "Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid".

⁷⁴ ECP2 aanbeveling 21. NCP Nederland aanbeveling 1.1.

De strijd tegen belastingontduiking in de hele EU moet ook een manier zijn om fondsen te werven voor door de overheid gefinancierde initiatieven^{75 76};

4. De vaststelling van EU-brede criteria voor de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt en het stimuleren van het in dienst nemen door particuliere ondernemingen van mensen die doorgaans het meest worden gediscrimineerd (zoals jongeren, ouderen, vrouwen, minderheden), onder meer door middel van subsidies en, als tweede stap, tijdelijke quota. Sociale partners moeten nauw bij dit proces worden betrokken. Ook moet discriminatie buiten de arbeidsmarkt bij wet worden tegengegaan, en moet gelijkheid worden bevorderd⁷⁷;
5. De oprichting en bevordering van betaalbare kleuterscholen te waarborgen, zowel in de openbare als in de particuliere sector, evenals gratis kinderopvang voor wie dat nodig heeft⁷⁸.

30. Voorstel: Dierenrechten, landbouw⁷⁹

Doel: Krachtige maatregelen nemen om een meer ecologische en klimaatgerichte landbouw te bevorderen en te waarborgen, met name door:

Maatregelen:

1. De vaststelling van gedetailleerde, meetbare en aan termijnen gebonden minimumcriteria voor de bescherming van landbouwhuisdieren, met als doel te zorgen voor hogere normen voor het welzijn van dieren, in overeenstemming met de invoering van duurzaamheidsdoelstellingen en op basis van een geïntegreerde benadering van het voedselsysteem^{80 81};
2. De invoering van geldboetes voor negatieve externe effecten van landbouwactiviteiten (bv. broeikasgasemissies, gebruik van pesticiden, overmatig watergebruik, langeafstandsvervoer enz.) op basis van hun milieueffecten. In de EU ingevoerde landbouwproducten moeten ook op die basis worden getoetst, onder meer via douanerechten, als een manier om een eventueel concurrentievoordeel als gevolg van lagere milieunormen op te heffen⁸²;
3. Het afbouwen van subsidies voor massaproductie in de landbouw waar die niet bijdraagt tot een duurzame transitie, en de heroriëntering van die middelen ter ondersteuning van een ecologisch duurzame landbouw, waarbij betaalbare voedingsmiddelen worden gewaarborgd^{83 84}.

"Digitale transformatie"

Europa moet een wereldleider en internationale normbepaler worden in de digitale transformatie en een Europese weg uittekenen om een ethische, mensgerichte, transparante en veilige digitale samenleving

---

⁷⁵ ECP2 aanbeveling 23.

⁷⁶ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep "Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid".

⁷⁷ ECP2 aanbeveling 1. Debat in de werkgroep.

⁷⁸ ECP2 aanbeveling 2. Debat in de werkgroep.

⁷⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 3, 4 en 6.

⁸⁰ ECP2 aanbeveling 3.

⁸¹ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep klimaatverandering en milieu.

⁸² ECP2 aanbeveling 4.

⁸³ ECP2 aanbeveling 6.

⁸⁴ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep klimaatverandering en milieu.

tot stand te brengen. Europa moet kiezen voor een ambitieuze aanpak en ten volle gebruikmaken van de kansen die de digitalisering biedt, maar moet tegelijkertijd de risico's en uitdagingen die de digitalisering met zich meebrengt, beheersen. De digitalisering raakt alle aspecten van onze samenleving en er moet dan ook systematisch rekening mee worden gehouden. In dit verband werd verwezen naar de Europese verklaring over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium en werd gesuggereerd een eventueel toekomstig handvest van digitale rechten te overwegen.

De Russische agressie in Oekraïne heeft veel van de in de voorstellen opgenomen punten, zoals de behoefte aan digitale soevereiniteit, meer aandacht voor cyberdefensie en bescherming tegen desinformatie, nog versterkt. Ook is duidelijk geworden dat conflicten tegenwoordig gevolgen hebben op digitaal gebied en nieuwe problemen doen rijzen, zoals de langetermijneffecten van het in beslag nemen van persoonsgegevens en het onrechtmatige gebruik van die gegevens in de toekomst.

31. Voorstel: toegang tot digitale infrastructuur⁸⁵

Doel: gelijke internettoegang is een grondrecht van elke Europese burger; we stellen voor dat iedereen in Europa in de praktijk toegang moet hebben tot het internet en digitale diensten, en dat de soevereiniteit van de digitale infrastructuur van de EU moet worden versterkt.

Maatregelen:

1. Investeren in kwalitatief hoogwaardige en innovatieve Europese digitale infrastructuur (inclusief in Europa ontwikkelde 5G en 6G) (ECP1 aanbevelingen 40 en 47, NCP Nederland 1);
2. Snelle, betaalbare, veilige en stabiele toegang tot het internet waarborgen in de hele EU, inclusief roaming, met prioritaire aandacht voor toegang tot het internet in "witte zones/dode zones", plattelandsgebieden, afgelegen en perifere gebieden, om iets te doen aan de digitale kloof tussen en binnen de lidstaten en ervoor te zorgen dat niemand uit de boot valt (ECP1 aanbevelingen 17 en 47, NCP Nederland 1);
3. De uitrol van digitale en elektrische infrastructuur bevorderen in openbare en particuliere ruimten om het gebruik van elektrische en autonome voertuigen mogelijk te maken (debat werkgroep)⁸⁶;
4. Maatregelen nemen om eerlijke en open concurrentie te verzekeren en monopolies, afhankelijkheid van één aanbieder, gegevensconcentratie en afhankelijkheid van derde landen met betrekking tot infrastructuur en diensten te voorkomen, en markten verbeteren vanuit het perspectief van consumenten (ECP1 aanbeveling 17);
5. Prioriteit geven aan kinderen en gezinnen, ouderen alsook kwetsbare groepen, bij de toegang tot internet en hardware, met name wat betreft toegang tot onderwijs, openbare diensten en gezondheidszorg (ECP1 aanbeveling 17, debat werkgroep);
6. Digitale toegang tot en toegankelijkheid van essentiële openbare en particuliere diensten voor burgers en bedrijven verbeteren, bijvoorbeeld wat administratieve procedures betreft, en inclusieve toegang tot deze diensten en ondersteuning door middel van bijvoorbeeld helpdesks waarborgen (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
7. Harmoniseren van hoogwaardige digitale normen en verbeteren van beveiligde mobiliteit van data om de grensoverschrijdende interoperabiliteit te vergroten (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);

⁸⁵ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 17, 40, 47; nationale burgerpanels (NCP) Nederland 1.

⁸⁶ Zie de link naar ECP3 aanbeveling 38 in verband met infrastructuur voor elektrische voertuigen.

8. Rekening houden met de milieueffecten van digitale infrastructuur en digitalisering, teneinde de digitale transformatie duurzaam te maken en te streven naar een groene digitale samenleving (debat werkgroep, meertalig digitaal platform).

[32. Voorstel: digitale geletterdheid en vaardigheden om burgers te empoweren⁸⁷](#)

Doel: we stellen voor dat de EU waarborgt dat alle Europese burgers de voordelen van de digitalisering kunnen plukken, door hun de noodzakelijke digitale vaardigheden en kansen te geven.

Maatregelen:

1. Toegang waarborgen tot formele en niet-formele opleidingen en onderwijs inzake digitale geletterdheid en digitale vaardigheden, onder meer in de leerplannen, in alle levensfasen door voort te bouwen op bestaande initiatieven op Europees niveau, met bijzondere aandacht voor de inclusie van kwetsbare groepen en ouderen, het verbeteren van de digitale vaardigheden van kinderen op een wijze die strookt met hun gezonde ontwikkeling, en het aanpakken van digitale ongelijkheden, met inbegrip van de digitale genderkloof (ECP1 aanbeveling 8, NCP Italië 5.2, debat werkgroep);
2. Een gezond gebruik van het internet verzekeren door de lidstaten aan te sporen opleidingen in digitale vaardigheden voor alle leeftijdsgroepen te organiseren met standaardprogramma's en curricula die op Europees niveau worden vastgesteld, bijv. met betrekking tot de risico's en mogelijkheden van het internet, onlinerechten van gebruikers en netiquette (ECP1 aanbeveling 47, debat werkgroep);
3. Alle nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat ouderen door de digitalisering van de samenleving niet worden uitgesloten en dat technologie voor hen toegankelijk is door programma's en initiatieven te bevorderen, bijv. in de vorm van cursussen die op hun behoeften zijn afgestemd. Tegelijkertijd moet ervoor worden gezorgd dat essentiële diensten ook persoonlijk en via niet-digitale middelen toegankelijk zijn (ECP1 aanbevelingen 34 en 47);
4. Op scholen een EU-certificering invoeren voor digitale vaardigheden die jongeren voorbereiden op de arbeidsmarkt van de toekomst (ECP1 aanbeveling 8);
5. Op EU-niveau gecoördineerde opleidingsinitiatieven organiseren om werknemers om te scholen en bij te scholen zodat zij concurrerend blijven op de arbeidsmarkt, met name rekening houdend met de competenties en vaardigheden die nodig zijn in kleine en middelgrote ondernemingen en om digitale experts op te leiden (ECP1 aanbeveling 8, debat werkgroep);
6. De bekendheid vergroten van bestaande digitale platforms die mensen in contact brengen met werkgevers en hen helpen bij het vinden van een baan in de EU, zoals Eures (ECP1 aanbeveling 8);
7. Investerings- en inspanningen opvoeren om de digitalisering van het onderwijs, met inbegrip van het hoger onderwijs, te bevorderen (debat werkgroep/meertalig digitaal platform).

[33. Voorstel: een veilige en betrouwbare digitale samenleving – cyberbeveiliging en desinformatie⁸⁸](#)

Doel: we stellen voor dat de EU met het oog op een veilige, veerkrachtige en betrouwbare digitale samenleving een snelle en doeltreffende toepassing van de bestaande wetgeving verzekert en meer bevoegdheden krijgt om de cyberbeveiliging te verbeteren, illegale inhoud en cybercriminaliteit te

⁸⁷ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 8, 34, 47, nationale burgerpanels (NCP) Italië 5.2.

⁸⁸ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 39, 46, nationale burgerpanels (NCP) Litouwen 2.6, Nederland 1.

bestrijden, cyberdreigingen van niet-overheidsactoren en autoritaire staten tegen te gaan en ervan te herstellen, en desinformatie aan te pakken.

Maatregelen:

1. De financiële en personele middelen van Europol en het Europees Centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit versterken, waardoor cybercriminaliteit proactiever kan worden bestreden en gezamenlijke Europese cyberdefensiecapaciteiten tegen grootschalige aanvallen kunnen worden ontwikkeld, ook door middel van betere samenwerking (ECP1 aanbeveling 39, NCP Litouwen 2.6, NCP Nederland 1, debat werkgroep);
2. De nodige maatregelen nemen om voorbereid te zijn op en snel te herstellen van grootschalige aanvallen en black-outs, bijvoorbeeld door te zorgen voor veerkrachtige infrastructuur en alternatieve communicatiekanalen (debat werkgroep);
3. Zorgen voor soortgelijke sancties en snelle en doeltreffende handhaving in de lidstaten in geval van cybercriminaliteit door betere coördinatie van lokale, regionale en nationale cyberbeveiligingscentra en -autoriteiten (ECP1 aanbeveling 39);
4. Digitale geletterdheid en kritisch denken bevorderen als een manier om desinformatie, onlinedreigingen en haatzaaiende uitlatingen alsook misleidende interfaceontwerpen en preferentiële prijzen tegen te gaan (debat werkgroep);
5. Desinformatie bestrijden via wetgeving en richtsnoeren die onlineplatforms en socialemediabedrijven verplichten om kwetsbaarheden voor desinformatie aan te pakken en transparantiemaatregelen ten uitvoer te leggen, bijv. op AI gebaseerde algoritmen toe te passen die de betrouwbaarheid van informatie op sociale en nieuwe media kunnen benadrukken door de gebruiker in kennis te stellen van de bronnen van op waarheid gecontroleerde informatie. Bij het gebruik van algoritmen moeten mensen de uiteindelijke controle over de besluitvormingsprocessen behouden (ECP1 aanbeveling 46, debat werkgroep);
6. Digitale platforms ondersteunen die zorgen voor pluralisme in de media, en middelen en initiatieven aanreiken om de betrouwbaarheid en onpartijdigheid van informatie uit traditionele media (bijv. televisie, gedrukte pers, radio) en andere media te beoordelen met volledige inachtneming van de mediavrijheid en burgers informatie te verstrekken over de kwaliteit van het nieuws (ECP1 aanbeveling 46).

34. [Voorstel: een veilige en betrouwbare digitale samenleving – gegevensbescherming](#)⁸⁹

Doel: we pleiten voor een grotere datasoevereiniteit van individuele personen, een beter bewustzijn en efficiëntere uitvoering en handhaving van de bestaande gegevensbeschermingsregels (AVG) om de persoonlijke controle op eigen gegevens te verbeteren en misbruik van gegevens te beperken.

Maatregelen:

1. De regels inzake gegevensbescherming (AVG) beter uitleggen, de transparantie vergroten en de communicatie verbeteren door richtsnoeren op te stellen voor teksten in verband met geïnformeerde toestemming in eenvoudige, duidelijke en voor iedereen begrijpelijke taal, met inbegrip van meer visuele manieren om toestemming te verlenen voor het gebruik van gegevens, vergezeld van een informatiecampagne, en ervoor zorgen dat degenen die gegevens verwerken en advies geven aan wie

---

⁸⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 42, 43, 44, 45, nationale burgerpanels (NCP) Nederland 2.

- hulp nodig heeft, over de nodige vaardigheden beschikken (ECP1 aanbevelingen 42 en 45, NCP Nederland 2);
2. Ervoor zorgen dat het bestaande verbod op standaardtoestemming voor hergebruik of doorverkoop van gegevens wordt toegepast (ECP1 aanbeveling 42);
  3. Ervoor zorgen dat aan verzoeken van gebruikers om permanente verwijdering van gegevens binnen een specifiek tijdsbestek gevolg wordt gegeven (ECP1 aanbeveling 42);
  4. Heldere en zo beknopt mogelijke informatie verstrekken aan gebruikers over hoe en door wie de gegevens zullen worden gebruikt (ECP1 aanbeveling 42);
  5. De naleving van de Europese gegevensbeschermingsregels door niet-Europese ondernemingen waarborgen (ECP1 aanbevelingen 42 en 43);
  6. Een certificeringssysteem op EU-niveau bevorderen dat de naleving van de AVG op een toegankelijke, duidelijke en eenvoudige manier weerspiegelt en zichtbaar is op websites en platforms, waarbij certificaten worden afgegeven door een onafhankelijke certificeringsinstantie op Europees niveau. Dit systeem mag niet leiden tot onevenredige lasten voor kleine en middelgrote ondernemingen (ECP1 aanbeveling 44, debat werkgroep);
  7. Ervoor zorgen dat burgers efficiënt en snel worden geholpen wanneer zij problemen ondervinden met opt-outs of intrekking van toestemming. Daartoe moet bedreigend gedrag beter worden gedefinieerd en moeten op Europees niveau richtsnoeren en mechanismen worden ontwikkeld voor opt-out en intrekking van gegevens en voor het identificeren en bestraffen van fraudeurs (ECP1 aanbeveling 43, debat werkgroep);
  8. Voorzien in sancties, met inbegrip van boetes die in verhouding staan tot het zakencijfer van ondernemingen en beperkingen van de activiteiten van ondernemingen, zoals het opleggen van een tijdelijk of definitief verbod op ongewenste gegevensverwerking, en de handhaving door de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming en de nationale instanties ondersteunen (ECP1 aanbevelingen 42, 43, debat werkgroep).

35. [Voorstel: digitale innovatie om de sociale en duurzame economie te versterken](#)⁹⁰

Doel: we stellen voor dat de EU digitaliseringsmaatregelen bevordert die de economie en de eengemaakte markt op een eerlijke en duurzame wijze versterken, het Europese concurrentievermogen op het gebied van technologie en innovatie vergroten, de digitale eengemaakte markt voor bedrijven van elke omvang versterken en van Europa een wereldleider maken op het gebied van digitale transformatie en mensgerichte digitalisering.

Maatregelen:

1. Wetgeving voor de regulering van (mensgericht) “slim werken” invoeren of versterken, rekening houdend met de gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van werknemers, bijv. door de invoering van het recht om offline te zijn. Een mensgerichte benadering moet het beginsel omvatten dat de mens de uiteindelijke controle behoudt (ECP1 aanbeveling 7, debat werkgroep)⁹¹;
2. EU-wetgeving vaststellen die bedrijven aanspoort om maatschappelijk verantwoord te handelen en kwalitatief hoogwaardige banen van het type “slim werken” in Europa te houden en de outsourcing van dergelijke banen naar lagelonenlanden te vermijden. De stimulansen kunnen financieel en/of reputationeel zijn en moeten rekening houden met internationaal erkende ecologische, sociale en

⁹⁰ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 7, 16, 17, nationale burgerpanels (NCP) Duitsland en Italië 1.3.

⁹¹ Zie de link naar de Werkgroep sterkere economie.

governancecriteria (ESG). Hiertoe moet de EU een werkgroep oprichten met deskundigen die alle belanghebbenden vertegenwoordigen, om dergelijke wetgeving te onderzoeken en te versterken (ECP1 aanbeveling 7);

3. Zorgen voor menselijk toezicht op besluitvormingsprocessen op de werkplek waarbij artificiële intelligentie betrokken is en transparantie van gebruikte algoritmen; rekening houden met negatieve gevolgen van onbegrensde digitale surveillance op de werkplek; werknemers informeren en raadplegen voorafgaand aan de invoering van digitale technologieën die van invloed zijn op de arbeidsomstandigheden; waarborgen dat nieuwe vormen van werk, zoals platformwerk, de rechten van werknemers eerbiedigen en passende arbeidsomstandigheden bieden (debat werkgroep);
4. Initiatieven nemen ter ondersteuning van telewerken, zoals kantoorruimten met toegang tot een betrouwbare, snelle internetverbinding en digitale opleidingen, en het ter beschikking stellen van middelen voor ergonomische apparatuur voor huiskantoren (ECP1 aanbeveling 17, debat werkgroep);
5. Een publiek toegankelijk digitaal scorebord invoeren, met een rankingsysteem dat het huidige niveau van digitalisering van ondernemingen in de EU aangeeft en vergelijkt (NCP Duitsland);
6. Om tot een sterke en concurrerende digitale economie te komen en de voordelen van de digitale transformatie gelijkelijk over Europa te verdelen, de nadruk leggen op technologie en innovatie als aanjagers van groei, door transformatief onderzoek van wereldklasse mogelijk te maken en ruimte te scheppen voor innovatieve ecosystemen in alle regio's door het bedrijfsklimaat voor kmo's en start-ups en de eerlijke toegang tot financiering te verbeteren, en juridische en andere belemmeringen voor grensoverschrijdende activiteiten weg te nemen (NCP Italië 1.3, debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
7. Een data-infrastructuur opbouwen die gebaseerd is op Europese waarden, het "digitaal eerst"-beginsel en het eenmaligheidsbeginsel toepassen en digitale en veilige toegang tot gegevens voor innovatie en bedrijven faciliteren; de digitalisering van openbare diensten aanmoedigen (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
8. Het potentieel van betrouwbaar en verantwoord gebruik van artificiële intelligentie ten volle benutten, het potentieel van blockchaintechnologie en clouddiensten benutten, garanties en normen vaststellen die transparantie en interoperabiliteit waarborgen, vertrouwen scheppen en het gebruiksgemak verbeteren en elk discriminerend of vooringenomen gebruik van algoritmen voorkomen (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
9. Openbronsoftware en het gebruik daarvan in onderwijs en opleidingen, alsook gratis toegang tot publiek gefinancierd onderzoek en software bevorderen (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
10. Een gemeenschappelijke Europese digitale identiteit invoeren om grensoverschrijdende digitale transacties en diensten te vergemakkelijken, met een kader van Europese normen en richtsnoeren dat de nodige garanties biedt (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
11. De haalbaarheid van digitalisering van productinformatie voor consumptiegoederen en levensmiddelen beoordelen door middel van een gestandaardiseerde Europese app die zorgt voor meer gebruikersvriendelijke toegang tot informatie en die aanvullende informatie geeft over producten en de productieketen (ECP1 aanbeveling 16).

"Europese democratie"

36. Voorstel: burgerinformatie, burgerparticipatie en jeugdzaken

Doel: de burgerparticipatie en de betrokkenheid van jongeren bij de democratie op het niveau van de Europese Unie vergroten om een "volledige burgerervaring" voor Europeanen te ontwikkelen, ervoor

zorgen dat hun stem niet alleen bij de verkiezingen wordt gehoord en dat de participatie doeltreffend is; daarom moet voor elk thema de meest geschikte vorm van participatie worden overwogen, bijvoorbeeld door:

Maatregelen:

1. Het verbeteren van de doeltreffendheid van bestaande mechanismen voor burgerparticipatie en de ontwikkeling van nieuwe mechanismen voor burgerparticipatie, in overeenstemming met het EU-acquis, door hierover beter informatie te verstrekken. Idealiter wordt alle informatie over deze participatieve ruimten samengevat⁹² op een geïntegreerde officiële website met verschillende functies⁹³. Er moet een mechanisme worden ontwikkeld om toezicht te houden op beleids- en wetgevingsinitiatieven die voortvloeien uit participatieve democratische processen⁹⁴. Participatiemechanismen moeten inclusief zijn en zij moeten een divers publiek kunnen bereiken. Er moet aandacht worden besteed aan de inhoud van het materiaal, de onderwerpen en de vaardigheden van de moderators. De mechanismen moeten een analyse omvatten van het effect van het besproken beleid op onder meer vrouwen en kwetsbare personen⁹⁵;
2. Het verhogen van de frequentie van online- en offline-interactie tussen EU-instellingen en de burgers via verschillende vormen van interactie om ervoor te zorgen dat burgers kunnen deelnemen aan het EU-beleidsvormingsproces om hun mening te uiten en feedback te krijgen, en het opstellen van een handvest voor EU-ambtenaren over burgerparticipatie⁹⁶;
3. Het bieden van een gebruiksvriendelijk digitaal platform waar burgers, en met name jongeren, ideeën kunnen uitwisselen, vragen kunnen stellen aan de vertegenwoordigers van de EU-instellingen en hun mening kunnen geven over belangrijke EU-aangelegenheden en -wetgevingsvoorstellen. Het platform moet ook opiniepeilingen mogelijk maken⁹⁷;
4. Het verbeteren en stroomlijnen van bestaande mechanismen op Europees, nationaal en lokaal niveau om deze veiliger, toegankelijker, zichtbaarder en inclusiever te maken⁹⁸;
5. Het betrekken van maatschappelijke organisaties, regionale en lokale overheden en bestaande structuren zoals het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) en het Comité van de Regio's (CvdR)⁹⁹ bij het burgerparticipatieproces¹⁰⁰;
6. Het opzetten van een systeem van lokale EU-raadsleden om de afstand tussen de EU-instellingen en de Europese burgers te verkleinen¹⁰¹;
7. Het houden van burgervergaderingen op gezette tijden, op basis van wettelijk bindend EU-recht. De deelnemers moeten op aselechte wijze worden geselecteerd aan de hand van representativiteitscriteria en participatie moet worden gestimuleerd. Zo nodig zal steun worden verleend door deskundigen, zodat de leden van de vergadering over voldoende informatie beschikken om te kunnen beraadslagen. Indien de resultaten niet door de instellingen worden overgenomen,

---

⁹² Wijzigingen WG 3A en 3B.

⁹³ ECP2 aanbevelingen 32 en 37, Belgische, Franse en Nederlandse nationale panels.

⁹⁴ Frans nationaal panel.

⁹⁵ Wijziging WG 8, kortere formulering.

⁹⁶ ECP2 aanbeveling 29.

⁹⁷ ECP2 aanbevelingen 19 en 32, Belgische en Franse nationale panels en de Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.

⁹⁸ Belgisch nationaal panel.

⁹⁹ Wijziging WG 7B.

¹⁰⁰ Belgisch nationaal panel.

¹⁰¹ Eindverslag van Kantar, blz. 85.

moet dit naar behoren worden gemotiveerd¹⁰². De participatie en voorafgaande betrokkenheid van burgers en het maatschappelijk middenveld vormen een belangrijke basis voor politieke besluiten die door gekozen vertegenwoordigers moeten worden genomen. De EU is gegrondvest op representatieve democratie: met de Europese verkiezingen geven burgers hun vertegenwoordigers een duidelijk mandaat en uiten zij zich indirect over het EU-beleid¹⁰³;

8. Het verlenen van meer structurele, financiële en andere steun aan het maatschappelijk middenveld, met name het maatschappelijk middenveld van jongeren, en het ondersteunen van lokale autoriteiten bij het opzetten van lokale jeugdraden¹⁰⁴; dit kan worden bereikt door middel van een specifieke pijler in het Actieplan voor Europese democratie voor de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en de sociale partners, en een specifieke strategie voor het maatschappelijk middenveld¹⁰⁵;
9. Het introduceren van een “jongerentoetsing” van wetgeving, met inbegrip van zowel een effectbeoordeling als een overlegmechanisme met jongerenvertegenwoordigers, wanneer wetgeving geacht wordt van invloed te zijn op jongeren¹⁰⁶;
10. Het versterken van de samenwerking tussen EU-wetgevers en maatschappelijke organisaties om gebruik te maken van de verbinding tussen besluitvormers en burgers die maatschappelijke organisaties vormen¹⁰⁷;
11. Het samenvatten van de elementen van burgerparticipatie in een EU-handvest voor de betrokkenheid van burgers bij EU-aangelegenheden.

[37. Voorstel: burgerinformatie, burgerparticipatie en jeugdzaken \(bis\)](#)

Doel: de Europese Unie begrijpelijker en toegankelijker maken en een gemeenschappelijke Europese identiteit versterken¹⁰⁸, met name door:

Maatregelen:

1. Het garanderen van een minimumniveau van onderwijs over de EU en met name over haar democratische processen, met inbegrip van de geschiedenis van de Europese integratie en Europees burgerschap. Mensen van alle leeftijden moeten gebruik kunnen maken van dergelijke programma's, die op een aantrekkelijke manier moeten worden vormgegeven en op verschillende leeftijden moeten worden afgestemd, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van specifieke programma's en educatief materiaal voor kinderen en scholen¹⁰⁹, en maatschappelijke organisaties die actief zijn op het gebied van niet-formeel onderwijs¹¹⁰;
2. Betrouwbare informatie over de EU gemakkelijk en op inclusieve wijze voor alle burgers toegankelijk te maken. De EU-instellingen moeten toegankelijker taal gebruiken en bureaucratische termen in hun communicatie vermijden, en tegelijkertijd de kwaliteit en deskundigheid van de verstrekte informatie op peil houden en de informatie afstemmen op verschillende communicatiekanalen en

---

¹⁰² ECP2 aanbeveling 39, Belgisch nationaal panel 3.

¹⁰³ Wijziging WG 10A, kortere formulering.

¹⁰⁴ Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.

¹⁰⁵ Wijziging WG 54C.

¹⁰⁶ Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.

¹⁰⁷ Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.

¹⁰⁸ Wijziging WG 15A, compromisformulering.

¹⁰⁹ ECP2 aanbevelingen 24, 36 en 38, Belgisch nationaal panel.

¹¹⁰ Wijziging WG 16C.

publieksprofielen¹¹¹. Er moet bijvoorbeeld worden overwogen een mobiele applicatie op te zetten waarin informatie over het EU-beleid in heldere taal wordt gepresenteerd¹¹². Bijzondere inspanningen moeten worden geleverd om jongeren te bereiken via digitale media, jongerenbewegingen en diverse “ambassadeurs” (organisaties en personen) die het EU-project uitleggen^{113 114};

3. Meer gebruik te maken van artificiële intelligentie en vertaaltechnologieën om taalbarrières te omzeilen^{115 116} en de toegankelijkheid en bruikbaarheid van alle digitale instrumenten voor mensen met een handicap te waarborgen¹¹⁷;
4. Vrije, pluralistische en onafhankelijke media te verdedigen en te ondersteunen, en mediakanalen, waaronder publieke omroepen, publieke nieuwsagentschappen en Europese media aan te moedigen om Europese kwesties regelmatig aan de orde te stellen, met inachtneming van hun vrijheid en onafhankelijkheid, met het oog op regelmatige en uitgebreide berichtgeving in alle EU-lidstaten¹¹⁸; de strijd tegen desinformatie en buitenlandse inmenging op te voeren en de bescherming van journalisten te waarborgen¹¹⁹;
5. Europa dichterbij de burger te brengen door het verbeteren¹²⁰ van de contactpunten en speciale hubs of “Huizen van Europa” op lokaal niveau om burgers middelen, informatie en advies te verstrekken over EU-aangelegenheden, om naar hun zorgen te luisteren en het gesprek aan te gaan met verenigingen om de standpunten van de burgers op Europees niveau te helpen verspreiden¹²¹;
6. Verdere stappen te zetten om de gemeenschappelijke identiteit van de Europeanen te versterken, bijvoorbeeld door middel van een EU-fonds voor de ondersteuning van online- en offline-interactie (d.w.z. uitwisselingsprogramma’s, panels, vergaderingen) van zowel korte als langere duur tussen EU-burgers, door het organiseren van gemeenschappelijke sportevenementen en -teams, of door Europadag (9 mei) tot een extra¹²² Europese feestdag voor alle EU-burgers uit te roepen¹²³.

38. [Voorstel: democratie en verkiezingen](#)

Doel: de Europese democratie versterken door de grondslagen ervan te schragen, de deelname aan de verkiezingen voor het Europees Parlement te bevorderen, het transnationale debat over Europese kwesties te stimuleren en te zorgen voor een sterke band tussen burgers en hun gekozen vertegenwoordigers, met name door:

Maatregelen:

1. De bescherming te waarborgen van de in de Verdragen vastgelegde EU-waarden die de kern vormen van de Europese democratie, zoals de rechtsstaat en een sterk sociaal model¹²⁴,. In haar betrekkingen

---

¹¹¹ ECP2 aanbeveling 33, Belgische, Franse en Nederlandse nationale panels.

¹¹² ECP2 aanbeveling 26.

¹¹³ Wijziging WG 17.

¹¹⁴ Belgisch nationaal panel.

¹¹⁵ Wijziging WG 18A.

¹¹⁶ ECP2 aanbeveling 25.

¹¹⁷ Wijziging WG 18B.

¹¹⁸ ECP2 aanbeveling 31, Belgische en Nederlandse nationale panels.

¹¹⁹ Wijzigingen 19A tot en met 19A, herformulering om tekst aan te passen.

¹²⁰ Wijziging WG 21, compromis.

¹²¹ Belgische en Franse nationale panels.

¹²² Wijziging WG 23B.

¹²³ ECP2 aanbeveling 27, Belgisch nationaal panel.

¹²⁴ Wijziging WG 25C.

met derde landen moet de Europese Unie in de eerste plaats de gemeenschappelijke democratische waarden intern versterken. Pas daarna kan de Europese Unie, door middel van diplomatie en dialoog, een ambassadeur zijn van ons democratisch model in de landen die klaar en bereid zijn het toe te passen¹²⁵;

2. Een door het Europees Parlement geïnitieerd EU-breed referendum te ontwerpen dat in uitzonderlijke gevallen moet worden georganiseerd over aangelegenheden die van bijzonder groot belang zijn voor alle Europese burgers¹²⁶;
3. Het kiesrecht van de EU te wijzigen om de verkiezingsvoorwaarden (kiesleeftijd, verkiezingsdatum, vereisten voor kiesdistricten, kandidaten, politieke partijen en hun financiering) voor de verkiezingen voor het Europees Parlement te harmoniseren en stappen te zetten in de richting van het stemmen voor Uniebrede lijsten of “transnationale lijsten”¹²⁷, met kandidaten uit meerdere lidstaten, waarbij rekening is gehouden¹²⁸ met de standpunten die de burgers in de EU-lidstaten over deze kwestie hebben verwoord¹²⁹;
  - sommige leden van het Europees Parlement moeten worden gekozen aan de hand van een lijst die de hele Europese Unie bestrijkt, terwijl de rest in de lidstaten moet worden gekozen¹³⁰;
  - deze hervorming moet ook gericht zijn op het vergemakkelijken van digitale stemmogelijkheden¹³¹ en het waarborgen van effectieve stemrechten voor personen met een handicap¹³²;
4. De banden tussen burgers en hun gekozen vertegenwoordigers te versterken, rekening houdend met nationale bijzonderheden en de wens van de burgers om dicht bij hen te staan en het gevoel te hebben dat hun zorgen leiden tot specifieke maatregelen van gekozen vertegenwoordigers in het Europees Parlement en de nationale parlementen¹³³. Dit is een universeel probleem en mensen van alle leeftijden zouden erbij betrokken moeten worden¹³⁴;
  - de Europese burgers moeten meer zeggenschap hebben over wie tot voorzitter van de Commissie wordt verkozen. Dit kan worden bereikt door de rechtstreekse verkiezing van de voorzitter van de Commissie¹³⁵ of door een lijsttrekkerssysteem¹³⁶;

---

¹²⁵ ECP aanbeveling 14.

¹²⁶ ECP aanbeveling 18; NB: vertegenwoordigers van burgers hebben uitgelegd dat het zorgvuldig moet worden ingevoerd en gebruikt.

¹²⁷ Vertegenwoordigers van de Europese Commissie verklaarden dat dit na een overgangperiode en niet overhaast moet worden ingevoerd.

¹²⁸ Wijziging WG 28E, G, H.

¹²⁹ ECP2 aanbeveling 16, Nederlands nationaal panel 20, nationaal panel was verdeeld over “transnationale lijsten”.

¹³⁰ Op basis van ECP2 aanbeveling 16, discussie in WG.

¹³¹ ECP2 aanbeveling 19 en MDP.

¹³² Europees Economisch en Sociaal Comité.

¹³³ Wijziging WG 32B.

¹³⁴ ECP2 aanbeveling 36, Belgische en Franse nationale panels.

¹³⁵ Frans nationaal panel (“verkiezing van de voorzitter van de Europese Commissie door middel van algemeen kiesrecht”), MDP (*Eindverslag van Kantar: De groep van respondenten bespreekt de rechtstreekse verkiezing van de voorzitter van de Commissie door burgers*).

¹³⁶ Standpunt van het EP: *de lijsttrekker van de Europese politieke partij die bij de Europese verkiezingen het grootste aantal stemmen heeft behaald, die door een meerderheid van de leden van het Europees Parlement kan worden gesteund, wordt verkozen tot voorzitter van de Europese Commissie. Indien er geen coalitiemeerderheid kan worden bereikt, moet de taak worden toegewezen aan de volgende lijsttrekker. Daartoe kunnen Europese politieke partijen kandidaten voordragen voor de functie van voorzitter van de Commissie.* De heer Paulo Rangel:

- het Europees Parlement moet het recht van wetgevingsinitiatief hebben om de te bespreken onderwerpen voor te stellen¹³⁷ en vervolgens de nodige teksten aan te nemen om uitvoering te geven aan de aanbevelingen die uit de beraadslagingen voortkomen¹³⁸;
- het Europees Parlement moet een besluit nemen over de begroting van de EU, aangezien dit het recht van de parlementen op nationaal niveau is¹³⁹;
- politieke partijen, maatschappelijke organisaties en vakbonden moeten levendiger en toegankelijker worden, zodat de burgers meer betrokken raken bij de Europese democratie¹⁴⁰. Dit zou er ook toe bijdragen dat er EU-onderwerpen worden opgenomen in openbare debatten via politieke partijen, maatschappelijke organisaties en de sociale partners, niet alleen tijdens de Europese verkiezingen, maar ook voorafgaand aan nationale, regionale en lokale verkiezingen¹⁴¹;
- de democratie wordt verankerd in de instellingen en in de samenleving als geheel, ook op de werkplek, via de rol van de sociale partners¹⁴².

39. [Voorstel: EU-besluitvormingsproces](#)

Doel: het besluitvormingsproces van de EU verbeteren om ervoor te zorgen dat de EU in staat is om op te treden, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van alle lidstaten en wordt gezorgd voor een transparant en begrijpelijk proces voor de burgers, met name door:

Maatregelen:

1. De besluitvormings- en stemregels in de EU-instellingen te herzien, waarbij de nadruk ligt op de kwestie van eenparigheid van stemmen, die het zeer moeilijk maakt om overeenstemming te bereiken, en tegelijkertijd te zorgen voor een eerlijke berekening van de “stemgewichten”, zodat de belangen van kleine landen worden beschermd¹⁴³;
  - over alle kwesties waarover met eenparigheid van stemmen besloten wordt, moet voortaan met gekwalificeerde meerderheid worden besloten. De enige uitzonderingen hierop zijn de toelating van een nieuw lid tot de EU en wijzigingen van de grondbeginselen van de EU, zoals

---

om het lijsttrekkersproces te versterken moeten de functies van het Europees Parlement en de Europese Raad worden omgekeerd en dit houdt een Verdragswijziging in: het Parlement zou de voorzitter van de Commissie voorstellen en de Raad zou die goedkeuren. MDP (Eindverslag van Kantar: “De groep van respondenten bespreekt de verkiezing van de Commissievoorzitter en de benoeming van de Commissieleden, met inbegrip van het Spitzenkandidatensysteem”). EYE, blz. 23: “De kandidaten voor het voorzitterschap van de Commissie mogen niet worden gekozen bij onderhandelingen in achterkamertjes tussen winnende partijen. Wij moeten het zogenoemde Spitzenkandidatensysteem handhaven, waarbij elke partij vóór de verkiezingscampagne haar kandidaat voor het voorzitterschap van de Commissie bekendmaakt voor het geval dat deze partij een meerderheid krijgt. Door actieve deelname aan de campagne en rechtstreekse interactie met de burgers kan de toekomstige voorzitter dichter bij de Europese bevolking staan.”, en discussie in WG.

¹³⁷ Wijziging WG 34C.

¹³⁸ Belgisch nationaal panel (3.2), Frans nationaal panel (11), MDP (Eindverslag van Kantar: “De respondenten vragen meestal dat het Europees Parlement echte bevoegdheden krijgt om wetgevingsinitiatieven te nemen.”).

¹³⁹ De Raad is van oordeel dat dit voorstel niet gebaseerd is op een aanbeveling van de burgers. Het is derhalve niet in overeenstemming met de overeengekomen methodologie.

¹⁴⁰ MDP (Eindverslag van Kantar: “Volgens een andere respondent moeten de partijen toegankelijker worden voor mensen met verschillende culturele of sociaaleconomische achtergronden”).

¹⁴¹ Comité van de Regio's in WG.

¹⁴² Wijziging WG 38, compromisformulering.

¹⁴³ ECP2 aanbeveling 20.

vastgelegd in artikel 2 van het VEU en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie¹⁴⁴;

2. De transparantie van de besluitvorming te waarborgen door onafhankelijke burgerwaarnemers in staat te stellen het besluitvormingsproces nauwlettend te volgen, een breder¹⁴⁵ recht op toegang tot documenten te waarborgen en op basis daarvan sterkere banden en een versterkte dialoog tussen de burgers en de EU-instellingen te ontwikkelen¹⁴⁶;
  - de EU moet de transparantie van haar besluitvormingsproces en haar instellingen verbeteren. Zo moeten de vergaderingen van de Raad en het Europees Parlement, met inbegrip van de stemmingen, op dezelfde manier online worden uitgezonden. Dit zou geïnteresseerde burgers in staat stellen de beleidsvorming van de EU te volgen en politici en beleidsmakers ter verantwoording te roepen¹⁴⁷. Het enquêterecht van het Europees Parlement moet worden versterkt;
  - het besluitvormingsproces van de EU moet verder worden ontwikkeld, zodat nationale, regionale en lokale vertegenwoordigers, de sociale partners en maatschappelijke organisaties meer worden betrokken¹⁴⁸. De interparlementaire samenwerking en dialoog moet worden versterkt. De nationale parlementen moeten ook nauwer worden betrokken bij de wetgevingsprocedure door het Europees Parlement, bijvoorbeeld door deel te nemen aan hoorzittingen¹⁴⁹. Bovendien helpt een grotere betrokkenheid van het subnationale niveau en van het Comité van de Regio's om beter rekening te houden met de ervaring die is opgedaan met de uitvoering van het EU-recht¹⁵⁰;
3. Te overwegen om de namen van de EU-instellingen te wijzigen om hun taken en hun respectieve rol in het besluitvormingsproces van de EU voor burgers te verduidelijken¹⁵¹;
  - het besluitvormingsproces van de EU moet gebaseerd zijn op een duidelijkere en begrijpelijker structuur die lijkt op nationale systemen¹⁵² en die expliciet de bevoegdheidsverdeling tussen de Europese instellingen en de lidstaten weerspiegelt¹⁵³;
  - de Raad van de EU zou bijvoorbeeld de Senaat van de EU kunnen worden genoemd en de Europese Commissie de Uitvoerende Commissie van de EU¹⁵⁴;
4. Het vermogen van de Europese Unie om op zeer belangrijke gebieden resultaten te boeken te versterken¹⁵⁵;
5. Te zorgen voor adequate mechanismen en processen voor een civiele en sociale dialoog in elke fase van het besluitvormingsproces van de EU, van effectbeoordeling tot beleidsontwerp en -uitvoering¹⁵⁶;

---

¹⁴⁴ ECP4 aanbeveling 21.

¹⁴⁵ Wijziging WG 43.

¹⁴⁶ ECP2 aanbeveling 34, Nederlands nationaal panel.

¹⁴⁷ Discussie in WG op basis van ECP2 aanbeveling 34, Nederlands nationaal panel, MPD (Eindverslag van Kantar: *“Meer transparantie en grotere betrokkenheid van de burgers bij het besluitvormingsproces van de EU wordt ook ondersteund.”*).

¹⁴⁸ Discussie van de WG (presentatie door de nationale parlementen en het Comité van de Regio's).

¹⁴⁹ Wijziging WG 45C.

¹⁵⁰ Wijziging WG 46B.

¹⁵¹ ECP2, aanbeveling 15.

¹⁵² Discussie in WG op basis van de in ECP2 aanbeveling 15 vermelde behoefte aan “verduidelijking van de functies van de EU-instellingen”, MDP (Eindverslag van Kantar: *“Er zijn ook [...] suggesties om het tweekamerstelsel in de EU te verdiepen”*).

¹⁵³ Wijziging WG 48B.

¹⁵⁴ ECP2 aanbeveling 15.

¹⁵⁵ Discussies in de WG.

¹⁵⁶ Wijziging WG 52A.

6. De werking van de Europese Unie te hervormen door de sociale partners en maatschappelijke organisaties nauwer bij het proces te betrekken; de bestaande structuren te versterken om beter rekening te kunnen houden met de behoeften en verwachtingen van de EU-burgers in het besluitvormingsproces, gezien hun belang in het Europese democratische leven. In dit kader moet de institutionele rol van het EESC worden versterkt en moet het bevoegdheden krijgen als facilitator en hoeder van activiteiten op het gebied van de participatieve democratie, zoals een gestructureerde dialoog met maatschappelijke organisaties en burgerpanels. Een levendig maatschappelijk middenveld is van cruciaal belang voor het democratische leven van de Europese Unie¹⁵⁷;
7. De discussie over de grondwet te heropenen om ons, in voorkomend geval, te helpen ons beter op onze waarden te richten. Een grondwet kan helpen om preciezer te zijn, en ook om de burgers te betrekken en overeenstemming te bereiken over het besluitvormingsproces¹⁵⁸.

40. Voorstel: subsidiariteit

1. Actieve subsidiariteit en bestuur op verschillende niveaus zijn kernbeginselen en fundamentele kenmerken van de werking van de EU en de democratische verantwoordingsplicht¹⁵⁹;
2. De EU moet het mechanisme herzien dat de nationale parlementen in staat stelt te beoordelen of nieuwe wetgevingsvoorstellen op Europees niveau geen inbreuk maken op hun wettelijke bevoegdheden en dat hun de mogelijkheid biedt om een wetgevingsinitiatief op Europees niveau voor te stellen. Dergelijke mechanismen moeten ook worden uitgebreid tot alle regionale parlementen binnen de EU die wetgevende bevoegdheden hebben¹⁶⁰;
3. Het Comité van de Regio's moet zodanig worden hervormd dat het beschikt over passende kanalen voor dialoog met de regio's alsook met steden en gemeenten door het een belangrijker rol¹⁶¹ te geven in de institutionele architectuur als het gaat om aangelegenheden met territoriale gevolgen¹⁶²;
4. Een systematisch gebruik van een door alle EU-instellingen gezamenlijk overeengekomen definitie van subsidiariteit kan helpen verduidelijken of besluiten op Europees, nationaal of regionaal niveau moeten worden genomen¹⁶³;
5. De sociale partners en maatschappelijke organisaties moeten beter bij het besluitvormingsproces worden betrokken, gezien hun belang in het Europese democratische leven. Een levendige samenleving is van cruciaal belang voor het democratische leven van de Europese Unie¹⁶⁴.

Wij roepen de instellingen van de Europese Unie op om de conclusies van deze werkgroep tot een realiteit te maken en ze daadwerkelijk uit te voeren. Dit zou kunnen worden verwezenlijkt via de mogelijkheden die het Verdrag van Lissabon reeds biedt, en door zo nodig het verzoek in te dienen voor het initiëren van een Europese Conventie¹⁶⁵.

---

¹⁵⁷ EESC, compromisformulering.

¹⁵⁸ ECP aanbeveling 35, Frans nationaal panel, plus gecombineerde wijzigingen WG 51C, D.

¹⁵⁹ Wijziging WG 53D.

¹⁶⁰ Discussie in WG, nationale parlementen.

¹⁶¹ Discussie in WG, het CvdR en het EESC; Eindverslag van Kantar, blz. 85.

¹⁶² Wijziging WG 58B.

¹⁶³ Wijziging WG 59B.

¹⁶⁴ Discussie in WG, bij de sociale partners en tussen verscheidene andere leden.

¹⁶⁵ Wijziging WG 63A, compromisformulering.

"Migratie"

41. Voorstel: Legale migratie¹⁶⁶

Doel: De rol van de EU op het gebied van legale migratie versterken:

Maatregelen:

1. Een communicatiecampagne op Europees niveau opzetten om ervoor te zorgen dat het Europees netwerk van diensten voor de arbeidsvoorziening (Eures), het EU-immigratieportaal en het EU-instrument voor het opstellen van een vaardigheidsprofiel voor onderdanen van derde landen meer bekendheid krijgen bij de Europese burgers en vaker door EU-bedrijven worden gebruikt bij het aanwerven van personeel (aanbeveling 6).
2. Een Europees orgaan opzetten voor de toegang van migranten tot de arbeidsmarkt van de EU, of de bevoegdheden van Eures uitbreiden en zo bijvoorbeeld de talentpartnerschapprojecten verbeteren (aanbeveling 7 en werkgroepdebat), met de mogelijkheid om de vraag naar en het aanbod van vaardigheden online op elkaar af te stemmen, in het land van vertrek, op basis van beoordelingscriteria (aanbeveling 9 en werkgroepdebat). De EU zou de lidstaten ertoe moeten aansporen de opvang- en integratieprocedure voor legale migranten te vereenvoudigen en hun gemakkelijker toegang te bieden tot de arbeidsmarkt van de EU door te zorgen voor een betere interoperabiliteit tussen de diverse bevoegde instanties (werkgroepdebat).
3. De werking en uitvoering van de blauwekaartrichtlijn verbeteren met het oog op het aantrekken van de kwalificaties waar de EU-economie behoefte aan heeft (aanbeveling 7 en werkgroepdebat), rekening houdende met het risico op braindrain (zoals in maatregel 1 van voorstel 42).
4. De opwaartse convergentie van arbeidsvoorwaarden in de hele Unie bevorderen om ongelijke arbeidsvoorwaarden tegen te gaan en om een efficiënt EU-beleid op het gebied van arbeidsmigratie en de rechten van werknemers te waarborgen. De rol van vakbonden op nationaal en transnationaal niveau in dit verband versterken (aanbeveling 28 en werkgroepdebat), in samenwerking met werkgeversorganisaties (plenair debat).
5. Meer inspanningen leveren om de burgers van de lidstaten te informeren en kennis bij te brengen over onderwerpen die verband houden met migratie en integratie (aanbeveling 30, LT aanbeveling 9 en werkgroepdebat).

42. Voorstel: Irreguliere migratie¹⁶⁷

---

¹⁶⁶ Aanbevelingen van de burgers waar het voorstel hoofdzakelijk op is gebaseerd: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 6, 7, 9, 28, 30; Litouwen 9.

¹⁶⁷ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 8, 27, Litouwen 10, Nederland 3.

Doel: De rol van de EU in de aanpak van alle soorten irreguliere migratie versterken en de bescherming van de buitengrenzen van de Europese Unie verbeteren, zonder afbreuk te doen aan de mensenrechten:

Maatregelen:

1. Een actieve bijdrage leveren, bijvoorbeeld via partnerschapsovereenkomsten, aan de economische en sociale ontwikkeling van landen buiten de EU met een grote uitstroom van migranten om de diepere oorzaken van migratie – met inbegrip van klimaatverandering – aan te pakken. Dit optreden moet transparant zijn, tastbare resultaten opleveren en meetbare effecten hebben die duidelijk naar de EU-burgers moeten worden gecommuniceerd (aanbeveling 27, NL aanbeveling 3 en werkgroepdebat).
2. De bescherming van alle buitengrenzen waarborgen, door de transparantie en verantwoordingsplicht van Frontex te verbeteren en zijn rol te versterken (aanbeveling 8 en werkgroepdebat) en de EU-wetgeving aan te passen om beter het hoofd te bieden aan de huidige uitdagingen in verband met irreguliere migratie, zoals mensensmokkel, mensenhandel, seksuele uitbuiting, hybride aanvallen door landen die migranten inzetten als instrument en schending van de mensenrechten (LT aanbeveling 10 en werkgroepdebat).

[43. Voorstel: Irreguliere migratie¹⁶⁸ \(bis\)](#)

Doel: De gemeenschappelijke regels voor de eerste opvang van migranten in alle lidstaten uniform toepassen:

Maatregelen:

1. EU-maatregelen uitwerken om de veiligheid en gezondheid van alle migranten – met name van zwangere vrouwen, kinderen, niet-begeleide minderjarigen en alle kwetsbare bevolkingsgroepen – te waarborgen (aanbevelingen 10 en 38 en werkgroepdebat).
2. Meer financiële, logistieke en operationele EU-steun bieden, ook aan lokale en regionale overheden en maatschappelijke organisaties, voor het beheer van de eerste opvang, met als uitkomst de mogelijke integratie van vluchtelingen en legale migranten in de EU of de repatriëring van irreguliere migranten (aanbeveling 35 en werkgroepdebat).

[44. Voorstel: Asiel en integratie¹⁶⁹](#)

Doel: De rol van de EU versterken en het Europees asielstelsel hervormen op basis van de beginselen van solidariteit en een eerlijke verdeling van verantwoordelijkheid:

---

¹⁶⁸ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 10, 35, 38.

¹⁶⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 29, 31, 33, 36, 37, 38, 39, 40; Italië 3.8 en 4.4 (blz.15) en 5.6 (blz.11), Litouwen 2 en 3, Nederland 1 en 2.

Maatregelen:

1. Gemeenschappelijke EU-regels aannemen met betrekking tot procedures voor de beoordeling van verzoeken om internationale bescherming in de lidstaten, en deze voor alle asielzoekers op gelijke wijze toepassen. Bij deze procedures moeten de menselijke waardigheid en het internationaal recht worden geëerbiedigd (aanbeveling 29 en IT aanbevelingen 3.8 en 4.4, blz. 15, en werkgroepdebat). Aangezien er op nationaal niveau verschillende actoren betrokken zijn bij de opvang van asielzoekers, zou de EU de lidstaten ertoe moeten aansporen de procedure te vereenvoudigen en versnellen door te zorgen voor een betere interoperabiliteit tussen de verschillende overheidsdiensten, en één enkel loket op te zetten voor asielzoekers om de nationale administratieve procedures te stroomlijnen (aanbeveling 37 en werkgroepdebat).
2. Het Dublinsysteem herzien, voornamelijk om solidariteit en een eerlijke verdeling van verantwoordelijkheid met inbegrip van een herverdeling van migranten tussen de lidstaten te waarborgen; aanvullende vormen van steun kunnen eveneens worden overwogen (aanbevelingen 33, 36, 37 en 40; LT aanbeveling 2; IT aanbeveling 3.8 (blz. 15); NL aanbeveling 2; werkgroepdebat en plenair debat).
3. De in Richtlijn 2013/33/EU vastgestelde minimumnormen voor de opvang van asielzoekers aanscherpen door middel van krachtigere wetgevingsmaatregelen voor het verbeteren van de opvangfaciliteiten en huisvesting (ECP aanbeveling 31, IT aanbeveling 5.6 (blz.11) en werkgroepdebat).
4. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan zwangere vrouwen, kinderen en met name niet-begeleide minderjarigen (aanbeveling 38 en werkgroepdebat).
5. Het Asielagentschap van de EU voorzien van meer financiële en personele middelen en een grotere beheerscapaciteit om de herplaatsing van asielzoekers binnen de EU-lidstaten te coördineren en beheren met het oog op een eerlijke verdeling (aanbevelingen 36 en 37, LT aanbeveling 3 en werkgroepdebat).

45. Voorstel: Asiel en integratie¹⁷⁰ (bis)

Doel: Het integratiebeleid in alle lidstaten verbeteren:

Maatregelen:

1. De EU ziet er in samenwerking met lokale en regionale overheden en maatschappelijke organisaties op toe dat alle asielzoekers en vluchtelingen tijdens hun verblijfsaanvraagprocedure deelnemen aan een taal- en integratiecursus en aan beroepsopleidingsactiviteiten (aanbeveling 32, FR aanbeveling 13, werkgroepdebat en plenair debat).
2. Asielzoekers met relevante kwalificaties moeten in de gehele EU toegang krijgen tot de arbeidsmarkt, waar mogelijk met het doel hun zelfredzaamheid te verbeteren (aanbeveling 7 en werkgroepdebat).

---

¹⁷⁰ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 7 en 32, Frankrijk verandering 13.

"Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport"

46. Voorstel: Onderwijs

Doel: De EU en haar lidstaten moeten ernaar streven uiterlijk in 2025 een inclusieve Europese onderwijsruimte tot stand te brengen waarbinnen alle burgers, ook burgers in plattelands- en afgelegen gebieden, gelijke toegang hebben tot hoogwaardig onderwijs en een leven lang leren. Daartoe moeten de Europese Unie en haar lidstaten in het bijzonder de volgende maatregelen nemen:

Maatregelen:

1. Het niveau van alle verschillende onderwijsprogramma's in de Europese Unie moet gecoördineerd worden met erkenning van het nationale, regionale en lokale aanbod, en er moet gewerkt worden aan een betere koppeling tussen de onderwijsstelsels, onder meer door de gelijkwaardigheid van diploma's te waarborgen¹⁷¹. Vanaf de lagere school moet een gecertificeerde minimumnorm voor het onderwijs in de kernvakken worden vastgesteld¹⁷². Gedeelde bevoegdheden op het gebied van onderwijs moeten worden ingevoerd, ten minste wat burgerschapsvorming betreft, waarbij de uitoefening van die bevoegdheid door de EU de lidstaten niet mag beletten hun eigen bevoegdheden uit te oefenen. Beroepsdiploma's en -opleidingen moeten in alle EU-lidstaten worden gevalideerd en wederzijds worden erkend¹⁷³. De Europese Unie moet zich ook inzetten voor de erkenning van niet-formeel en informeel leren¹⁷⁴, moet de jongerenorganisaties die dit aanbieden ondersteuning bieden, en moet leerperioden in het buitenland bevorderen.
2. Er moet gewerkt worden aan de ontwikkeling van toekomstbestendig onderwijs en een leven lang leren in Europa, in overeenstemming met het recht op gratis opleiding op de werkplek voor iedereen, waarbij aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:
  - Maatschappelijke vorming met betrekking tot democratische processen, de waarden van de EU en de geschiedenis van Europa¹⁷⁵. Dit moet de vorm krijgen van een gemeenschappelijke module die in alle lidstaten moet worden onderwezen. Als onderdeel van het vergroten van het inzicht in het proces van Europese integratie moet ook de economische geletterdheid worden verbeterd¹⁷⁶.
  - Digitale vaardigheden¹⁷⁷.
  - STEAM¹⁷⁸
  - Ondernemerschap en onderzoek
  - Het stimuleren van kritisch denken. Mediageletterdheid moet bevorderd worden om de onlineveiligheid te waarborgen en om burgers in alle lidstaten in staat te stellen zelfstandig te beoordelen of informatie betrouwbaar is of niet en nepnieuws te herkennen en hen tevens in staat te stellen om te profiteren van alle mogelijkheden die het internet biedt. Dit onderwerp moet in het basisonderwijs aan de orde komen in lessen die hier speciaal aan gewijd zijn, en daarnaast moet buiten het basisonderwijs over dit onderwerp voorlichting

---

¹⁷¹ Franse NCP Verandering 6.

¹⁷² ECP 1 aanbeveling nr. 37.

¹⁷³ ECP aanbeveling nr. 3. Franse NCP Verandering 6.

¹⁷⁴ ECP 1 aanbeveling nr. 41.

¹⁷⁵ Meer in detail behandeld door de werkgroep Europese democratie. Zie ECP 2 aanbeveling nr. 24, aanbevelingen nrs. 1.1, 1.2 en 2.12 van het Belgische NCP en de aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "inclusiebeleid".

¹⁷⁶ Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "inclusiebeleid".

¹⁷⁷ Meer in detail behandeld door de werkgroep Digitale Transformatie. Zie ECP 1 aanbevelingen nrs. 8 en 34.

¹⁷⁸ Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake het aansporen van jongeren om exacte vakken te studeren.

- worden gegeven aan burgers van alle leeftijden, een en ander onder leiding van een speciale organisatie op EU-niveau en op basis van beste praktijken van alle lidstaten. De EU moet erop toezien dat de lidstaten de toegewezen middelen ook daadwerkelijk voor de beoogde doeleinden gebruiken¹⁷⁹.
- Integratie van zachte vaardigheden in alle vakken van het lesprogramma op scholen. Met “zachte vaardigheden” wordt bedoeld: naar elkaar luisteren, dialoog bevorderen, blijk geven van weerbaarheid, begrip, respect en waardering voor anderen, kritisch denken, zelfstudie, nieuwsgierig blijven, resultaatgerichtheid¹⁸⁰.
  - Iedereen in de gelegenheid stellen kennis op te doen over ecologische duurzaamheid en het verband tussen milieu en gezondheid Biodiversiteit moet een verplicht vak worden op school. Deze onderwerpen zouden in het onderwijs aan de orde moeten komen in lessen die speciaal aan milieukwesties gewijd zijn. In het kader van die lessen zouden excursies georganiseerd moeten worden, zodat de leerlingen in de praktijk over deze onderwerpen kunnen leren. Hiervoor moet financiering beschikbaar worden gesteld¹⁸¹.
  - Het aanpakken van pestgedrag en racisme.
3. De opleiding van leerkrachten moet ondersteund worden¹⁸², zodat zij kunnen voortbouwen op beste praktijken en gebruik kunnen maken van moderne, innovatieve en creatieve onderwijstechnieken die een afspiegeling vormen van de evolutie in didactische methoden, waaronder praktijkactiviteiten, waarbij ook wordt voortgebouwd op de lessen die uit de COVID-19-pandemie en andersoortige crises kunnen worden getrokken, en de mogelijkheden voor mobiliteit moeten gestimuleerd worden¹⁸³.
  4. Om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van alle kinderen en gezinnen moet de focus liggen op de toegang tot hardware en efficiënte breedbandconnectiviteit¹⁸⁴.
  5. Er moet een informatieplatform worden opgezet voor een EU-brede uitwisseling van kennis en ervaring, waarbij informatie over transnationaal onderwijs en transnationale opleidingen in de EU wordt gebundeld, voorbeelden van beste praktijken onder de aandacht worden gebracht en burgers de kans krijgen om nieuwe ideeën voor grensoverschrijdende uitwisseling voor te stellen. Via het platform zou ook lesmateriaal beschikbaar moeten worden gesteld over klimaatverandering, duurzaamheid, milieukwesties en digitalisering en zou tevens informatie te vinden moeten zijn over bestaande gespecialiseerde fora over centrale onderwerpen¹⁸⁵. Daarbij zou een financieringsprogramma opgezet kunnen worden ter ondersteuning van het gebruik en de praktische toepassing van de informatie op het platform.

47. [Voorstel: Europese jongerenvraagstukken](#)

Doel: De EU en haar lidstaten moeten in het kader van alle relevante beleidsmaatregelen, waaronder op het gebied van het regionaal beleid van de Europese Unie, aandacht besteden aan de specifieke behoeften van jongeren. Dit is nodig om ervoor te zorgen dat jongeren onder de best mogelijke

---

¹⁷⁹ ECP 1 aanbevelingen nrs. 33 en 48. Ook behandeld door de werkgroep Digitale Transformatie. Zie ECP 1 aanbeveling nr. 47 inzake verstandig gebruik van internet.

¹⁸⁰ ECP 1 aanbeveling nr. 5.

¹⁸¹ ECP 1 aanbevelingen nrs. 15 en 18.

¹⁸² Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake “Europa in de wereld”.

¹⁸³ ECP 1 aanbevelingen nrs. 18 en 41 en de aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake “Investeren in het opleiden van leerkrachten”

¹⁸⁴ ECP 1 aanbeveling nr. 17, in zijn geheel toegewezen aan de werkgroep Digitale Transformatie.

¹⁸⁵ ECP 1 aanbeveling nr. 15. Aanbeveling Duitse NCP inzake “Informatieplatform voor het uitwisselen van kennis en ervaringen in de hele EU”.

omstandigheden kunnen studeren en werken en zelfstandig kunnen worden, en om jongeren bij democratische en besluitvormingsprocessen, onder meer op Europees niveau, te betrekken. Voor jongerenorganisaties is een cruciale rol weggelegd. Om dit doel te bereiken, stellen wij het volgende voor:

Maatregelen:

1. Jongeren moeten meer mogelijkheden krijgen om deel te nemen aan en vertegenwoordigd te zijn in de democratische en besluitvormingsprocessen op alle niveaus, onder meer door burgerpanels te organiseren, ook met kinderen (bijv. tussen 10 en 16 jaar) op scholen. Daarnaast moeten de bestaande programma's op dit gebied worden versterkt. Europese vertegenwoordigers zouden scholen kunnen bezoeken om scholieren te ontmoeten en de afstand tussen de burgers en Europa te verkleinen en scholieren reeds op jonge leeftijd kennis te laten maken met de EU¹⁸⁶. Er moet een "EU-jongerentoets" worden ontwikkeld: een effectbeoordelingsinstrument in het kader waarvan jongeren worden geraadpleegd en dat ervoor zorgt dat bij beleidsvorming op EU-niveau altijd rekening wordt gehouden met de standpunten van jongeren.
2. Er moet meer aandacht komen voor burgerschapsvorming en onderwijs over de EU en daarnaast moet het debat op gang worden gebracht en moet nagedacht worden over de mogelijkheid om de stemgerechtigde leeftijd voor de verkiezingen voor het Europees Parlement te verlagen tot 16 jaar. Nationale politieke partijen moeten ervoor zorgen dat er ook jongere kandidaten op hun verkiezingslijsten voor het Europees Parlement staan¹⁸⁷.
3. Om jongeren beter voor te bereiden op hun toetreding tot de arbeidsmarkt moeten middelbare scholieren (vanaf 12 jaar) de kans krijgen om profit- en non-profitorganisaties te bezoeken en daarbij waardevolle ervaringen op te doen. Hierbij moet nauw worden samengewerkt tussen scholen, plaatselijke overheden en de betrokken organisaties en bedrijven¹⁸⁸. Deze bezoeken moeten beschouwd worden als onderdeel van een breder proces van loopbaanbegeleiding binnen het formeel onderwijs, bedoeld om jongeren kennis te laten maken met een professionele werkomgeving en ideeën op te doen voor hun latere werkzame leven en/of een toekomst als ondernemer.
4. In het kader van Next Generation EU moet ook meer EU-financiering worden uitgetrokken voor de uitvoering van de versterkte Europese jongerengarantie. In dit kader is het ook nodig dat de lidstaten en de betrokken overheidsniveaus meer inzet tonen, meer publiciteit geven aan de versterkte Europese jongerengarantie, ervoor zorgen dat het aanbod verbetert en dat er meer financiële middelen beschikbaar worden gesteld en dat er daadkrachtiger wordt opgetreden. Om ervoor te zorgen dat de jongerengarantie zo doeltreffend mogelijk wordt uitgevoerd, moeten nationale regeringen samenwerken met jongerenorganisaties. Zij zijn immers deskundig op het gebied van de behoeften van jongeren.
5. Er moet voor gezorgd worden dat stages en banen van jongeren voldoen aan kwaliteitsnormen, onder meer op het gebied van beloning. Minimumjeugdlonen en andere discriminerende arbeidsrechtelijke bepalingen die specifiek voor jongeren gelden, moeten worden afgeschaft en onbetaalde stages op de arbeidsmarkt en buiten het formele onderwijssysteem moeten wettelijk verboden worden¹⁸⁹.
6. Jongeren moeten verzekerd zijn van een redelijke levensstandaard, met inbegrip van toegang tot een sociaal vangnet en huisvesting. Jongeren moeten toegang hebben tot een sociaal vangnet, op gelijke

---

¹⁸⁶ Belgische NCP, aanbeveling nr. 6.1. Franse NCP, Verandering 7.

¹⁸⁷ Belgische NCP, aanbeveling nr. 7.2.

¹⁸⁸ ECP 1 aanbeveling nr. 4.

¹⁸⁹ Suggestie ter aanvulling van ECP 1 aanbevelingen nrs. 1 en 30, behandeld door de werkgroep Sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en banen.

voet met andere leeftijdsgroepen. De toegang tot betaalbare huisvesting voor jongeren, onder meer via EU-financiering, moet worden vergemakkelijkt¹⁹⁰.

7. Er is specifiek beleid nodig om een braindrain uit sommige regio's en landen binnen de EU als gevolg van onvoldoende kansen voor jongeren te voorkomen. Tegelijkertijd moet Europa aantrekkelijker worden gemaakt, onder meer door EU-financiering in te zetten, om te voorkomen dat Europese talentvolle jongeren en arbeidskrachten wegtrekken naar derde landen en de territoriale cohesie achteruitgaat, met name in gebieden die een acuut verlies van jong talent ondervinden¹⁹¹.
8. Indien zich een ernstige crisis voordoet (zoals een gezondheidscrisis of oorlog), moeten goed voorbereide plannen met gedetailleerde scenario's klaarliggen die op flexibele wijze kunnen worden ingezet, zodat de gevolgen voor jongeren bij hun studie, beroepsopleiding, intrede op de arbeidsmarkt en mentaal welzijn zo beperkt mogelijk blijven¹⁹².

48. Voorstel: Cultuur en uitwisselingen

Doel: Om een cultuur van uitwisseling te bevorderen en de Europese identiteit en Europese diversiteit op verschillende gebieden te stimuleren, zouden de lidstaten, met de steun van de Europese Unie, de volgende maatregelen moeten nemen¹⁹³:

Maatregelen:

1. Europese uitwisselingen, zowel fysiek als digitaal en op verschillende terreinen, moeten gestimuleerd worden. Hierbij kan gedacht worden aan onderwijsuitwisselingen, jumelages, reizen en beroepsmobiliteit (ook voor leerkrachten en lokale volksvertegenwoordigers). Dergelijke uitwisselingen moeten in alle lidstaten toegankelijk worden gemaakt voor iedereen, ongeacht leeftijd, opleidingsniveau, achtergrond en financiële draagkracht¹⁹⁴. Met dit algemene doel voor ogen moet de EU onder meer de bestaande uitwisselings- en mobiliteitsprogramma's op EU-niveau, zoals het Europees Solidariteitskorps, Erasmus+ en DiscoverEU, versterken en zorgen voor een bredere en meer diverse deelname aan deze programma's. Ook moet worden overwogen nieuwe elementen toe te voegen, zoals een burgerdienst op basis van vrijwilligerswerk (in het kader van het Europees Solidariteitskorps) en "culturele passen" (voor DiscoverEU). Er is in dit kader een belangrijke rol weggelegd voor de lokale en regionale overheden, onder auspiciën van het Comité van de Regio's.
2. Meertaligheid moet reeds op jonge leeftijd bevorderd worden, omdat hiermee een brug geslagen kan worden naar andere culturen. Minderheidstalen en regionale talen moeten extra worden beschermd, in overeenstemming met het Handvest voor regionale talen of talen van minderheden en het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden van de Raad van Europa. De EU zou moeten overwegen een instelling op te richten, belast met de bevordering van taalverscheidenheid op Europees niveau. Vanaf de basisschool zouden kinderen verplicht een andere EU-taal dan hun moedertaal moeten leren en zij zouden hierin een zo hoog mogelijk niveau moeten behalen. In

---

¹⁹⁰ Suggestie ter aanvulling van ECP 1 aanbeveling nr. 25, behandeld door de werkgroep Sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en banen.

¹⁹¹ ECP 4 aanbeveling nr. 28. Nederlandse NCP ("Onze visie op cultuur, jeugd en sport"), aanbeveling nr. 1. Franse NCP, Verandering 6.

¹⁹² ECP 1 aanbeveling nr. 6.

¹⁹³ Nederlandse NCP (Onze visie op cultuur, jeugd en sport), aanbeveling nr. 2.

¹⁹⁴ ECP 1 aanbeveling nr. 36. Franse NCP, Verandering 6. Belgische NCP, aanbevelingen nr. 2.10 en 2.11. Duitse NCP, "Meer uitwisselingsmogelijkheden creëren voor studenten in Europa". Nederlandse NCP ("Onze visie op cultuur, jeugd en sport"), aanbevelingen nrs. 1 en 3. Italiaanse NCP, aanbeveling inzake "Optreden als schakel tussen oost en west en culturele uitwisselingen en gezamenlijke culturele initiatieven bevorderen".

grensregio's moet het leren van de talen van aangrenzende EU-landen door de lidstaten worden aangemoedigd, naast het behalen van een officieel erkend niveau van taalbeheersing in het Engels, om ervoor te zorgen dat Europese burgers beter in staat zijn om doeltreffend met een bredere groep van hun mede-Europeanen te communiceren en ter bevordering van de Europese cohesie¹⁹⁵.

3. Er moeten mogelijkheden worden gecreëerd om kennis te maken met Europese culturen, om mensen samen te brengen en hen in staat te stellen een gemeenschappelijke Europese identiteit op te bouwen, bijvoorbeeld door middel van evenementen en bijeenkomsten waaraan alle doelgroepen deelnemen en die op verschillende locaties plaatsvinden. Hierbij kan gedacht worden aan het organiseren van World Art Days¹⁹⁶, een Europese Expo met educatieve evenementen, of het uitroepen van de Dag van Europa (9 mei) tot Europese feestdag voor alle EU-burgers¹⁹⁷.
4. Het Europees cultureel erfgoed en Europese cultuur moeten beschermd worden¹⁹⁸, onder meer door lokale en regionale bijzonderheden in de cultuur en productietechnieken te erkennen¹⁹⁹, door nieuwe initiatieven te nemen om cultureel erfgoed en cultuur te behouden en onder de aandacht te brengen en door mobiliteitsprogramma's voor uitwisseling op het gebied van cultureel erfgoed, en door bestaande maatregelen zoals Creatief Europa, Nieuw Europees Bauhaus, programma's voor stedenbanden en Culturele Hoofdsteden van Europa te bevorderen, een en ander in overeenstemming met de duurzameontwikkelingsdoelstellingen.
5. Door middel van het vaststellen van een wettelijk statuut op Europees niveau moet ervoor gezorgd worden dat personen die werkzaam zijn in de cultuursector op EU-niveau voldoende beschermd worden, met name tijdens eventuele toekomstige crises.

49. Voorstel: Sport

Doel: Sport vervult een cruciale rol binnen onze maatschappij – namelijk het verdedigen van onze waarden, een gezonde leefstijl en gezond ouder worden, het bevorderen van een uitwisselingscultuur en het in ere houden van de diversiteit van het Europese erfgoed. Daarom moeten de lidstaten, met de steun van de Europese Unie, de volgende maatregelen nastreven:

Maatregelen:

1. De nadruk moet gelegd worden op waarden, met name gendergelijkheid, rechtvaardigheid en inclusiviteit, die via de sportlessen in het onderwijs concreet kunnen worden gemaakt.
2. De meerwaarde van sport en lichaamsbeweging voor de gezondheid moet onder de aandacht worden gebracht²⁰⁰.
3. Sportactiviteiten moeten een plek krijgen in uitwisselings- en mobiliteitsprogramma's op EU-niveau²⁰¹.
4. De aandacht mag niet alleen gericht zijn op topsport en professionele sport, maar moet ook uitgaan naar lokale en traditionele sportbeoefening, omdat deze vormen van sport deel uitmaken van de

---

¹⁹⁵ ECP 1 aanbevelingen nrs. 32 en 38. Nederlandse NCP ("Onze visie op cultuur, jeugd en sport"), aanbeveling nr. 3.

¹⁹⁶ Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "Europa in de wereld".

¹⁹⁷ Franse NCP, Verandering 7. Belgische NCP, aanbevelingen nrs. 2.5, 6.1 en 8.7. Italiaanse NCP, aanbeveling inzake "Niet alleen Europese waarden en cultuur bevorderen, maar ook regionale specifieke kenmerken".

¹⁹⁸ Nederlandse NCP (Onze visie op cultuur, jeugd en sport), aanbeveling nr. 2.

¹⁹⁹ Italiaanse NCP aanbeveling inzake "Het productiemodel van de 20e eeuw overstijgen".

²⁰⁰ ECP 1 aanbeveling nr. 29.

²⁰¹ ECP 1 aanbeveling nr. 36.

Europese culturele diversiteit en het cultureel erfgoed. Ook steun voor sport in een niet-professionele context moet gestimuleerd worden.

5. Sport kan tevens ingezet worden om zichtbaarheid te verlenen aan de Europese identiteit, bijvoorbeeld door meer internationale sportevenementen te organiseren, EU-sportteams op te richten of bij Europese sportevenementen EU-vlaggen of -symbolen te tonen.
6. Er moet meer geïnvesteerd worden in communicatie op het gebied van sport, bijvoorbeeld in verband met de Europese Week van de Sport, zodat burgers uit de hele EU samen kunnen profiteren van mogelijkheden die prominent voor het voetlicht worden gebracht.